

Algemeen
Pensioenfonds
van Curaçao

VERKORT GECONSOLIDEERD
JAARVERSLAG 2019

ALGEMEEN PENSIOENFONDS VAN CURAÇAO

Sterk

Solide door kennis en expertise

Stabiel

Al 82 jaar bewezen betrouwbaar

Natuurlijk

Vooruitstrevend

Caracasbaai eiland, Curaçao

**ALGEMEEN
PENSIOENFONDS
VAN CURAÇAO**

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	2
1. KERNCIJFERS	4
2. BESTUURSVERSLAG	8
Karakteristieken van de APC Groep	8
Beleid en verantwoording	9
Missie, visie, financieel doel en strategische speerpunten van APC	14
Bestuursaangelegenheden van APC	20
Verslag over het boekjaar	24
3. FINANCIËLE POSITIE VAN DE APC GROEP	25
4. BELEGGINGEN VAN DE APC GROEP	27
Belegd vermogen	27
Rendementen	30
5. ACTUARIËLE ASPECTEN	31
Actuariële analyse van de resultaten	31
Actuariële benodigde premie	33
Actuariële verklaring AON	35
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant EY	37
6. VOORUITZICHTEN VAN APC	39
Corona Crisis (Covid 19)	41
7. VERKORTE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2019 VAN DE APC GROEP	42
Verkorte geconsolideerde balans per 31 december 2019	42
Verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten over 2019	43
Verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht	44
Toelichting op de verkorte geconsolideerde balans en de verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten	45
OVERIGE GEGEVENS	58
Gebeurtenissen na balansdatum	58

VOORWOORD

Het jaar 2019 is voor het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC) een jaar met de nodige positieve financiële resultaten, maar ook een jaar van cruciale beslissingen en het bereiken van cruciale doelstellingen.

De internationale financiële markten lieten zich in het jaar 2019 opnieuw moeilijk voorspellen. Het jaar kenmerkte zich door een aantal buitengewone onzekerheden. Van de mogelijke afzetting van de Amerikaanse president uit zijn ambt, de precaire relatie tussen de supermachten in China en Verenigde Staten, tot een BREXIT-vertraging en wereldwijde demonstraties gericht op klimaatverandering. De renteverlagingen, die door de FED zijn doorgevoerd in de eerste paar maanden van 2019, hebben als perfecte katalysator gefungeerd voor de sterke resultaten op de internationale financiële markten.

Ondanks de sterke ontwikkelingen van bedrijfswinsten en de economische groei van de Amerikaanse economie en anderen, hebben toonaangevende organen waaronder de Wereld Bank en 'Organisation for Economic Cooperation and Development' (OECD) hun verwachtingen voor economische groei van diverse economieën naar beneden bijgesteld en werd geanticipeerd op een naderende wereldwijde recessie.

In 2019 zette de laagconjunctuur zich op de binnenlandse markt voort. De uitdagingen met betrekking tot de raffinaderij, de economische malaise in Venezuela, zwakke luchttransport-diensten en het uitblijven van materiële investeringen leidden tot een verhoging van het werkloosheidspercentage en een verdere inkrimping van de economie, ondanks een bloeiende toeristische sector. De havensector, groot- en detailhandel maakten zware tijden mee terwijl de financiële offshore sector verder is uitgedund.

Er zijn verschillende initiatieven geweest in het jaar 2019 om buitenlandse investeerders hiernaartoe te halen zoals Bon Bini for Business en Invest Willemstad, die voor nieuwe lokale investeringen kunnen zorgen en de lokale economie beogen te stimuleren.

In het Businessplan 2019-2021 zijn de strategische visie en innovatieve richting van APC voor de komende jaren stevig verankerd. Conform het Businessplan werkt het fonds verder aan een innovatief, solide, betrouwbaar en kapitaalkrachtig pensioenfonds op basis van vier fundamentele speerpunten.

In het kader van People & Change heeft in het jaar 2019 een koppeling van de strategie met de interne organisatie plaatsgevonden en is een GAP-analyse gestart om de optimalisatie van 2018 te toetsen. Op basis van het Personal Development Plan (PDP) van de medewerkers zijn diverse trainingen en opleidingen gevolgd en is het strategisch plan organisatiebreed afgestemd.

Voor wat betreft de verdergaande digitale optimalisatie werkt APC aan een klantportaal en er wordt organisatiebreed gewerkt aan een big data-analyse. Met het stroomlijnen van de rapportages zijn organisatiebreed dashboards opgemaakt.

Daarnaast is geïnvesteerd in cloud faciliteiten om de digitalisatie ten behoeve van virtuele dienstverlening naar de klanten verder te verwezenlijken. Ter waarborging en bescherming van de documenten en de optimale IT-infrastructuur heeft er een cybersecuritytraining plaatsgevonden en zijn diverse tests uitgevoerd, zowel voor het personeel als op de systemen en de 'softwares' binnen de organisatie.

In het kader van klantbeleving zijn diverse (werkgevers)sessies gehouden waar de contacten met klanten zijn aangehaald, versterkt en nadere afspraken zijn gemaakt. Daarnaast is er een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd om op basis van die resultaten de verdere digitalisatie en optimalisatie van APC te waarborgen.

Op het gebied van marktpropositie heeft APC verder gewerkt aan haar set product cq. Marktcombinaties en de verruiming hiervan. Er zijn onderhandelingen gaande met diverse partijen voor een strategische samenwerking. Op het gebied van compliance is gewerkt aan het trainen van het personeel en verder uitbouwen van de compliance afdeling. Voor het verbreden van de pensioen- en beleggingsmogelijkheden is een voorstel voor het vernieuwen van de Pensioenlandsverordening en Landsverordening APC aangeboden aan de Minister van Financiën.

Vanuit deze strategische speerpunten streeft APC als maatschappelijk verantwoorde organisatie midden in de gemeenschap te staan en bij te dragen aan een duurzame economische ontwikkeling van het Land Curaçao. Het bestuur en de directie zijn zich zeer bewust van deze belangrijke positie, dat het pensioenfonds inneemt en de daarbij behorende verantwoordelijkheden. Deze rol sluit naadloos aan op de ambitie en de gewenste positionering van het fonds. APC heeft net als voorgaande jaren een bijdrage aan een aantal goede doelen gedaan.

APC kijkt vooruit, is onstuitbaar innovatief en heeft zin in de toekomst!

Een speciale dank aan alle medewerkers van APC, deelnemers, gepensioneerden, werkgevers, de regering van het Land Curaçao, de Minister van Bestuur Planning en Dienstverlening, de Minister van Financiën, de vakbonden en externe deskundigen voor het gestelde vertrouwen, de geleverde steun en de samenwerking in de afgelopen jaren.

*Namens het bestuur van
het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao*

De heer drs. Ph.J.Th. Martis
Voorzitter

*Namens de directie van
het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao*

Mevrouw E.S. Kruithof-Bor MBA
Directeur

Het jaarverslag 2019 verschaft informatie over de groep Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC).

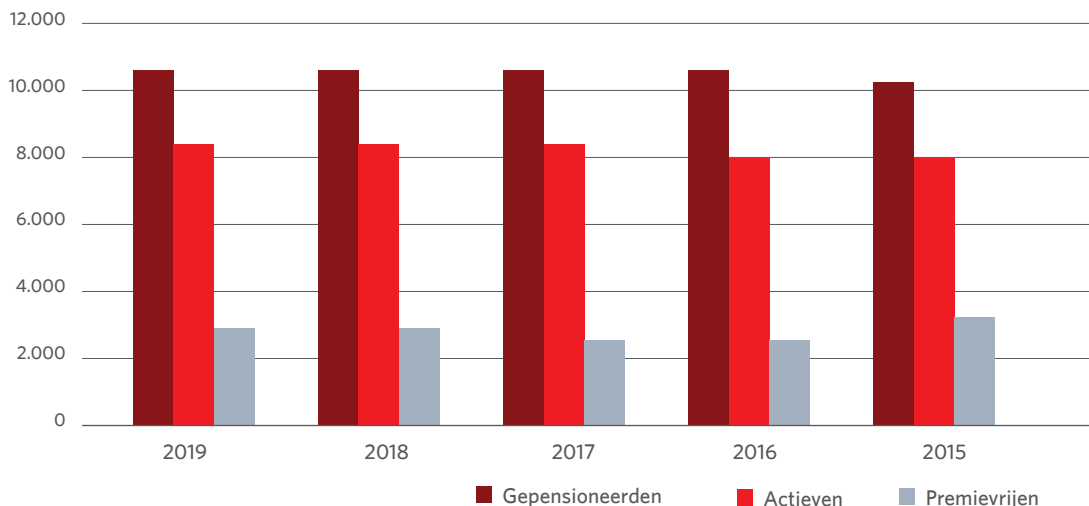
De onderstaande financiële informatie is ontleend aan de geconsolideerde jaarrekening 2019 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao.

<i>(in miljoenen NAf)</i>	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
A. Totale activa	5.206	4.861
B. Materiële vaste activa	16	16
C. Immateriële vaste activa	12	13
D. Aanwezig vermogen (D=A-B-C)	5.178	4.832
Vastgoedbeleggingen	134	110
Deelnemingen	3	3
Verstrekte leningen en overige vorderingen		
Leningen op basis van onderpand	813	737
Onderhandse leningen	17	19
Afbetalingsregelingen	403	431
Leningen aan deelnemingen	4	4
Deposito's	61	249
Aflossingsregeling Overheid Land Curaçao	114	123
Overige	-	-
Gekochte leningen en obligaties	92	66
Investerings in Eigen Vermogen instrumenten	53	41
Handelsportefeuille	2.999	2.521
Vordering op Girobank N.V.	55	-
Vorderingen	180	160
Liquide Middelen	251	368
E. Schulden	116	256
F. Beleggingsreserve	168	9
G. Beschikbaar vermogen (G=D-E-F)	4.894	4.567
H. Voorziening voor pensioenverplichting	4.922	4.592
I. Marge (I=G-H)	(28)	(25)
J. Dekkingsgraad ($K=(A-E)/H \cdot 100$)	103,4%	100,2%
K. Pensioenbijdragen	103	84
L. Pensioenuitkeringen	199	202

Onderstaand volgen een aantal kerncijfers en kerngetallen over de laatste 5 jaar.

	2019	2018	2017	2016	2015
(in miljoenen NAf)					
Vermogenssituatie en solvabiliteit van het fonds					
Pensioenvermogen (incl. Beleggingsreserve)	5.090	4.601	4.821	4.487	4.369
Beleggingsreserve	168	9	211	52	-
Bruto dekkingsgraad (in %)	103,4%	100,2%	104,6%	101,2%	99,4%
Netto dekkingsgraad (in %)	100,0%	100,0%	100%	100%	99,4%
Aantal aangesloten lichamen	62	62	63	61	61
Aantal deelgenoten	22.233	21.839	21.696	21.398	21.292
Deelgenoten in actieve dienstbetrekking	8.610	8.353	8.309	8.004	8.004
Mannen	3.596	3.474	3.495	3.340	3.326
Vrouwen	5.014	4.879	4.814	4.664	4.678
Deelgenoten met uitgesteld pensioen/Premievrijen	3.101	2.987	2.827	2.794	3.027
Mannen	1.326	1.274	1.212	1.212	1.341
Vrouwen	1.775	1.713	1.615	1.582	1.686
Gepensioneerden/Pensioentrekkenden	10.522	10.499	10.560	10.600	10.261
Mannen	4.952	4.989	5.086	5.199	5.149
Vrouwen	5.345	5.281	5.220	5.147	4.868
Wezen	225	229	254	254	244
Totale premie	18%	18%	18%	18%	22%
Werkgevers	12%	12%	12%	12%	14%
Werknemers	6%	6%	6%	6%	8%
Beleggingsportefeuille	4.720	4.305	4.314	4.223	4.165
Aandelen	1.902	1.432	1.513	1.521	1.423
Binnenland	53	41	21	21	21
Buitenland	1.849	1.391	1.492	1.500	1.402
Deelnemingen	3	3	2	3	3
Binnenland	3	3	2	3	3
Buitenland	-	-	-	-	-
Vastrentende waarden	2.684	2.635	2.698	2.619	2.659
Binnenland	1.425	1.580	1.512	1.826	1.896
Buitenland	1.259	1.055	1.186	793	763
Vastgoedbeleggingen	134	110	90	80	76
Binnenland	123	98	90	80	76
Buitenland	11	12	-	-	-
Aankopen/transitorisch - Buitenland	-3	125	11	-	-
Totaal rendement op jaarbasis	13,3%	-1,7%	11,7%	5,8%	2,1%

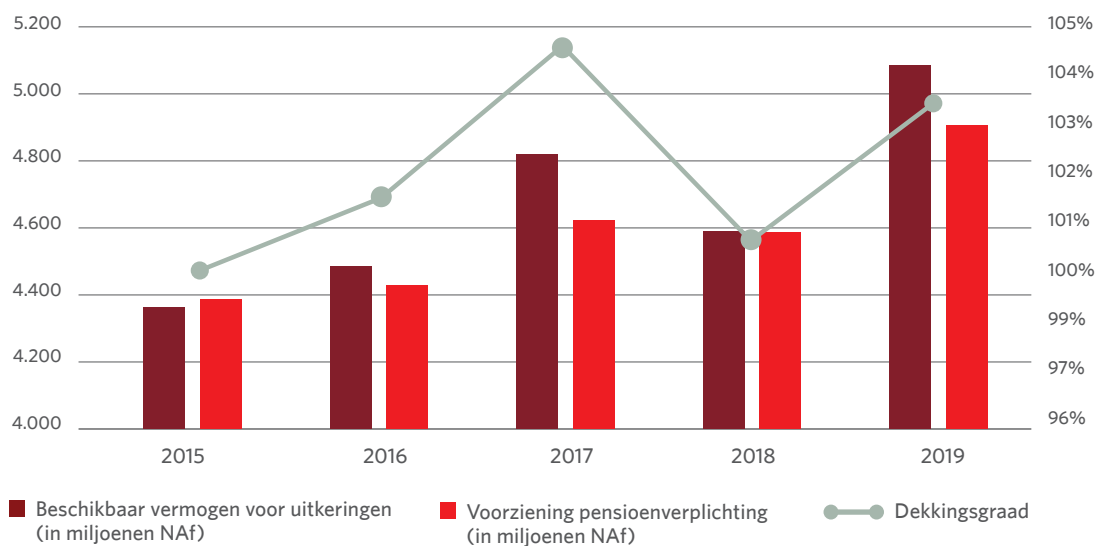
Ontwikkeling in het aantal deelnemers gedurende de laatste 5 jaar

Sinds de verhoging van de pensioenleeftijd per 1 januari 2016, van pensioenleeftijd 60 naar 65, is er vanaf begin 2017 een rem in de groei van het aantal nieuwe gepensioneerden te zien. In 2017 is het aantal gepensioneerden gedaald met 40 en in boekjaar 2018 met 61. In 2019 zagen wij nog steeds een daling van het aantal gepensioneerden met 40. Deze daling werd echter opgeheven door de toevoeging van de 63 gepensioneerden uit hoofde van de collectieve waardeoverdracht van Tradicur naar APC. Deze toevoeging resulteerde in een lichte stijging van het aantal gepensioneerden met 23.

Voor wat betreft het aantal actieve deelnemers is er per eind 2018 een lichte stijging van 44 te zien ten opzichte van het jaar 2017 en per eind 2019 een stijging van 257. Deze stijging is het gevolg van actieve aansluiting tussen de administratie van APC en de personeeladministratie bij de werkgevers.

Ontwikkeling beschikbaar vermogen, VPV en de dekkingsgraad gedurende de laatste 5 jaar

Met de wijziging van de pensioenregeling per 1 januari 2016, wat ook direct een verbetering inhield van de dekkingsgraad van het fonds en verlaging van de benodigde premie, was het de verwachting dat het fonds beter in staat wordt gesteld om de dekkingsgraad te verbeteren. En dus was ook de verwachting dat de dekkingsgraad van het fonds voor de jaren na 2016 zou stijgen.

De lagere dekkingsgraad per 31 december 2018 was het gevolg van het negatief internationaal investeringsklimaat gedurende het laatste kwartaal van het jaar 2018. Per eind 2019 is de dekkingsgraad weer, boven verwachting gestegen. De dekkingsgraad ultimo 2019 is wel onder het nivo van het jaar 2017. Over het jaar 2019 had het fonds te maken met zeer goede beleggingsrendementen en zou de dekkingsgraad per eind van het jaar op iets meer dan 110% uitkomen. Echter, door de over de jaren waargenomen economische en demografische ontwikkelingen, heeft het fonds haar actuariële grondslagen moeten aanpassen en is uiteindelijk ultimo 2019 de dekkingsgraad uitgekomen op 103,4%.

KARAKTERISTIEKEN VAN DE APC GROEP

De APC-groep bestaat uit:

- Het publiekrechtelijk rechtspersoon Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC): APC is per 10 oktober 2010, door het van kracht blijven van de Landsverordening APNA voor het Land Curaçao, als één van de rechtsopvolgers APNA bij opheffing van de Nederlandse Antillen, ontstaan.
- De naamloze vennootschap Centrale Hypotheekbank N.V. (CHB): CHB is per 20 december 1976 opgericht en APC heeft 93,33% belang in CHB.
- De naamloze vennootschap Korporaal N.V.: Korporaal N.V. is per 2 oktober 1963 opgericht en APC heeft december 2018 door koop van alle aandelen in Korporaal N.V. een 100% belang in Korporaal N.V. verkregen.

In de geconsolideerde jaarrekening van APC is opgenomen het in CHB gehouden belang van circa 93,33% en het in Korporaal N.V. gehouden belang van 100%. Zowel APC, CHB en Korporaal N.V. zijn statutair gevestigd op Curaçao met vestigingsadres Schouwburgweg 26.

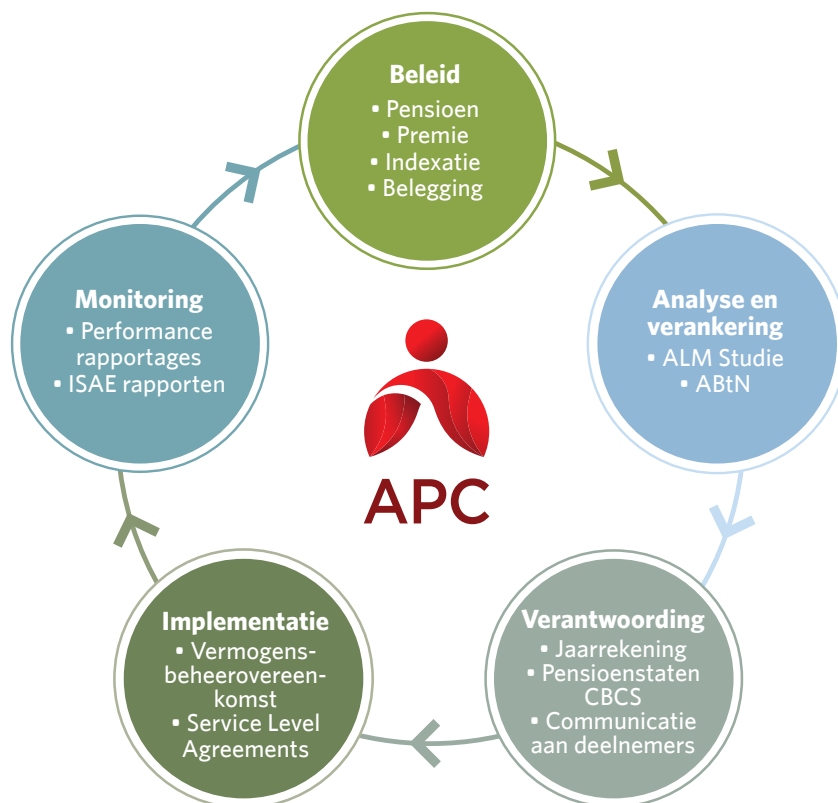
BELEID EN VERANTWOORDING

APC geeft invulling aan de uitvoering van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren (P.B. 1977, no. 312) van de aangesloten deelgenoten. Deze uitvoering bestaat uit het beleggen van het beschikbaar vermogen, het nu en in de toekomst doen van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden en aan arbeidsongeschikte deelnemers en het informeren van belanghebbenden.

Het statutaire doel van CHB is het ter leen verstrekken van geld onder hypothecair verband, het ter leen opnemen van gelden tegen uitgifte van pandbrieven of schuldbekentenissen, het verkrijgen en vervreemden van onroerende goederen en het verlenen van bemiddeling bij het sluiten van verzekeringen. CHB oefent haar bedrijf uit op Curaçao, Bonaire, Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba.

Het statutaire doel van Korporaal N.V. is de handel in-, de exploitatie van- en het beheer over roerende en onroerende zaken, het doen uitvoeren van bouwwerken, verbouwingen en herstellingen, het deelnemen in andere ondernemingen met gelijk of aanverwant doel, en in het algemeen het verrichten van al datgene wat met het vorenstaande in de ruimste zin genomen verband houdt.

Onderstaand staat een grafische weergave van de componenten van beleid en verantwoording.

BELEID

PENSIOENBELEID

De pensioenregeling is vastgelegd in de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren, P.B. 1997 no. 312. De geconsolideerde tekst van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren is vastgesteld bij P.B. 2013 no. 27. Bij landsverordening van 28 december 2015, P.B. 2015 no. 78, is de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren (Plvo) met ingang van 1 januari 2016 ingrijpend gewijzigd. In het boekjaar 2019 zijn er geen wijzigingen in de bestaande regeling aangebracht.

De pensioenregeling betreft een op het middelloon gebaseerde pensioenregeling met pensioenleeftijd van 65 jaar en voorwaardelijke indexatie. De pensioenregeling kent een opbouwpercentage van 1,75% per jaar en er is mogelijkheid voor afstempelen. De pensioenopbouw kan op zijn vroegst aanvangen bij de leeftijd van 18 jaar.

De regeling kent daarnaast nog de volgende andere pensioenen:

- Weduwen- en weduwnaarspensioen. Bij overlijden van een deelnemer wordt aan de (ex) echtgeno(o)t(e) levenslang een pensioen uitgekeerd gelijk aan 70% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer had kunnen bereiken.
- Wezenpensioen. Bij overlijden van een deelnemer wordt aan ieder van de kinderen een pensioen uitgekeerd gelijk aan 14% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer had kunnen bereiken. Het wezenpensioen loopt door totdat het kind 21 jaar is. Indien het kind studeert of invalide is, wordt het wezenpensioen verlengd tot uiterlijk 25 jaar.
- Invaliditeitspensioen. Aan een invalide deelnemer wordt levenslang een pensioen uitgekeerd gelijk aan het ouderdomspensioen dat de deelnemer had kunnen bereiken.
- Partnerpensioen: Samenlevingsovereenkomsten aangegaan bij notariële akte tussen deelnemers in de pensioenregeling en personen waarmee deze deelgenoot ingevolge de bepalingen van boek 1 Burgerlijk Wetboek een huwelijk kan aangaan, kunnen door de deelgenoot aan het fonds worden aangemeld. Indien de samenlevingsovereenkomst voldoet aan de eisen vastgesteld in de Pensioenlandsverordening zal het fonds de samenlevingsovereenkomst in een speciaal daartoe door het fonds ingevoerd register bijhouden. De partners die door het fonds geregistreerd worden op basis van notarieel verleden. Samenlevingsovereenkomsten worden voor de aanspraken op nabestaandenpensioen, bijzonder nabestaandenpensioen en smartengeld gelijkgesteld aan huwelijkspartners.
- Smartengeld. Bij het overlijden van een gepensioneerd hebben de nabestaanden recht op smartengeld ten hoogste van 3 maanden van het bruto pensioen plus 3 maanden van de duurte-toeslag. Indien er geen nabestaanden zijn, kan het smartengeld besteedt worden ter dekking van de begrafeniskosten.

In verband met de verhoging van de pensioenleeftijd per 1 januari 2016 van 60 jaar naar 65 jaar (dus uitstel van het moment van ingang van de pensioenbetaling met 5 jaar) zijn de per 31 december 2015 uit de eindloonregeling opgebouwde pensioenaanspraken met 30% verhoogd. In geval van nabestaandenpensioen, bijzonder nabestaandenpensioen en wezenpensioen vindt de vaststelling van het pensioen plaats zonder de verhoging met 30%.

OVERGANGSREGELING

Deelgenoten die pensioenleeftijd van 60 jaar behouden

De verhoging van de pensioenleeftijd betekent dat het moment van pensioneren met 5 jaar wordt uitgesteld. Voor de personen die gedurende 2015 de leeftijd van 59 reeds hadden bereikt en die dus in 2016 de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt, is de pensioenleeftijd de leeftijd van 60 jaar behouden. Deze personen moesten dus verplicht bij het bereiken van 60 jaar pensioneren. De wijziging voorziet in een overgangsregeling voor deze groep om de scherpe kanten van met name de pensionering op leeftijd van 60 jaar op te vangen.

Om de effecten van het pensioneren op de leeftijd van 60 jaar op te vangen is voor de groep deelgenoten die verplicht bij het bereiken van de leeftijd van 60 jaar zijn gepensioneerd een pakket compensatiemaatregelen getroffen. Aan de personen uit deze groep die geen duurtetoeslaguitkering naast hun pensioen hebben, wordt bij wijze van compensatie tot het moment dat zij de leeftijd van 65 jaar bereiken het gemis aan AOV-uitkering volledig vergoed tot het moment dat zij de leeftijd van 65 bereiken en AOV gerechtigd worden. Daarnaast wordt aan al de deelgenoten die op 60 jaar gedwongen pensioneren het bedrag van de verschuldigde AOV/AWW premie volledig vergoed tot het moment waarop zij AOV gerechtigd worden. Ten slotte wordt aan deze personen het verschil tussen de premie die personen die nog niet AOV gerechtigd zijn en AOV gerechtigden aan BVZ betalen ($13,6\% - 6,5\% = 7,1\%$) gecompenseerd. Deze compensaties komen ten laste van de laatste werkgever.

Deelgenoten die de keuzemogelijkheid hebben om tussen de leeftijd van 60 jaar en 65 jaar met pensioen te gaan

De deelgenoten die op 31 december 2015, 55 jaar of ouder waren, maar jonger dan 59 jaar waren, kunnen naar keuze besluiten om eerder dan bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, maar niet eerder dan 60 jaar met pensioen te gaan. Voor elk jaar dat men eerder dan de leeftijd van 65 jaar met pensioen gaat, wordt het pensioen met 6% gekort.

Deelgenoten die op 31 december 2015 reeds 30 of meer dan 30 pensioendienstjaren hebben volbracht doch jonger zijn dan 55 jaar, kunnen ook naar keuze besluiten om eerder dan bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, maar niet eerder dan de leeftijd van 60 jaar met pensioen te gaan. Ook voor deze deelgenoten geldt dat voor elk jaar dat de deelgenoot eerder dan de leeftijd van 65 jaar met pensioen gaat, het pensioen met 6% wordt gekort.

De deelgenoten van APC ingevolge de artikelen 4 en 5 van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren (P.B. 1977, no. 312) zijn alle ambtenaren in de zin van de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (LMA) in dienst van het Land Curaçao, alsook overheidswerknemers in dienst van het Land Curaçao op grond van een arbeidsovereenkomst, met uitzondering van de overheidswerknemers, die werklieden zijn in de zin van de Werkliedenverordening 1944. Voorts de door de Koning der Nederlanden benoemde ambtenaren, werkzaam in openbare dienst van het Land Curaçao en de bij landsbesluit benoemde personen die niet onder de eerdergenoemde categorieën van overheidsdienaren vallen. Deelgenoten van het fonds zijn ook het personeel werkzaam bij de gesubsidieerde onderwijsinstellingen. Tevens is deelgenoot van het fonds het personeel werkzaam bij publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals de Centrale Bank van Curaçao en St. Maarten (CBCS), het Bureau Intellectuele Eigendom, de Sociale Verzekeringsbank en APC. Ten slotte zijn ook deelgenoten van het fonds de werknemers werkzaam bij rechtspersonen, die bij landsbesluit zijn aangewezen als rechtspersoon waarvan het personeel overheidsdienaar is in de zin van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren.

PREMIEBELEID

De pensioenpremie wordt formeel vastgesteld door de wetgever. Volgens de Pensioenlandsverordening geldig voor 2019 bedraagt de premie 18% van de bijdragegrondslagen van de deelnemers per jaar (2018: 18%).

INDEXATIEBELEID

Het pensioenfonds kent ingaande 2016 een voorwaardelijk toeslagenbeleid ten aanzien van de (oude) opgebouwde pensioenen van zijn deelnemers. Deze is afhankelijk van de algemene bezoldigingsverhoging bij de overheid en is afhankelijk van de financiële positie van het fonds. In de financiële opzet van het pensioenfonds wordt ervan uit gegaan dat de indexaties gefinancierd worden uit de marge van de dekkingsgraad, die boven de 105% ligt.

In het jaar 2019 zijn de (oude) opgebouwde pensioenen niet geïndexeerd. Ook in 2018 vond geen indexatie plaats van de ingegane pensioenen.

BELEGGINGSBELEID

Op basis van de analyse van de 4 beleidsterreinen en op basis van het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen, van het vermogen, van de dekkingsgraad en van de premie, worden prognoses gemaakt ten aanzien van rendementsverwachtingen, voorzieningen en dekkingsgraad. Uiteindelijk wordt een strategische beleggingsmix gekozen waarbij maximaliseren van het rendement bij een beheersbaar risico wordt nagestreefd.

In onderstaande tabellen zijn zowel de gekozen strategische beleggingsmix als de werkelijke beleggingsmix voor de boekjaren 2019 en 2018 opgenomen. De informatie betreffende de vermogensallocatie mix is ontleend aan de enkelvoudige jaarrekeningen 2019 en 2018 van APC.

Strategische mix beleggingen 2019

BELEGGINGSCATEGORIE	VERMOGENSALLOCATIE STRATEGISCHE MIX	VERMOGENSALLOCATIE WERKELIJKE MIX	BANDBREEDTE
Vastrentende waarden	61,5%	52,4%	56,5-66,5%
Zakelijke waarden	35%	38,7%	30-40%
Converteerbare obligaties	2,5%	3,5%	0-5%
Liquide Middelen	1%	5,4%	0-8%

Strategische mix beleggingen 2018

BELEGGINGSCATEGORIE	VERMOGENSALLOCATIE STRATEGISCHE MIX	VERMOGENSALLOCATIE WERKELIJKE MIX	BANDBREEDTE
Vastrentende waarden	61,5%	51,7%	56,5-66,5%
Zakelijke waarden	35%	37,4%	30-40%
Converteerbare obligaties	2,5%	3,3%	0-5%
Liquide Middelen	1%	7,6%	0-8%

Conform de beleggingsregel van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten zoals opgenomen in de "Bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009 / K.7", dient het pensioenfonds als volgt lokaal te investeren:

- 40% van de som van de eerste NAf 10 miljoen van de totale voorzieningen en schulden;
- 50% van de som van de volgende NAf 10 miljoen van de totale voorzieningen en schulden;
- 60% van de rest van de totale voorzieningen en schulden.

De Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten heeft echter zoals opgenomen in de "Bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009 / K.7A aanvulling op de bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009 / K.7", de volgende uitzonderingen op deze beleggingsregel toegestaan:

Naast wat conform de beleggingsregel maximaal in het buitenland geïnvesteerd mag worden, is het toegestaan, indien er wordt voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in de "Bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009 / K.7A aanvulling op de bekendmaking inzake het deviezenverkeer 2009 / K.7", om een bedrag gelijk aan lokale investeringen, die kwalificeren bij niet ingezetenen uit te zetten.

Evenzo is het toegestaan om een bedrag gelijk aan wat het pensioenfonds als vervroegde aflossingen op lokale leningen heeft ontvangen in het kader van schuldsaneringen, naar het buitenland te exporteren.

Rekening houdend met deze twee versoepelingen is het deel van het kapitaal dat het APC per 31 december 2019 lokaal aanhoudt (exclusief vorderingen en liquide middelen) 34% (2018: 40%) en het deel dat in het buitenland is geïnvesteerd 66% (2018: 60%) wat onder c.q. boven het door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten gestelde minimum is.

ANALYSE EN VERANKERING

DE ASSET LIABILITY MANAGEMENT (ALM) STUDIE

In de ALM studie staat de optimalisatie van het rendement en het risico beheer centraal. Het beleggingsbeleid bevat lange termijn doelstellingen op het gebied van solvabiliteit, rendement, liquiditeit en maatschappelijk verantwoord beleggen. Het doel van de ALM studie is het identificeren van mogelijke efficiëntie verbeteringen en het analyseren van de risico's van diverse beleidsalternatieven om tot evenwichtige beleidskeuzes te komen in een veld met soms conflicterende stakeholder belangen. APC maakt om de 3 jaar een ALM studie. In het boekjaar 2019 heeft het fonds een ALM studie voor de periode 2020-2022 opgesteld en deze is door het bestuur vastgesteld.

DE ACTUARIËLE EN BELEIDSTECHNISCHE NOTA (ABTN)

In de ABtN wordt een motivering gegeven van de financiële opzet en actuariële grondslagen van het pensioenreglement. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds het vermogen en anderszijds de voorziening pensioenverplichtingen. Verder worden in de ABtN de risicoanalyse en wijze van uitvoering gedocumenteerd. APC stelt minstens 1 keer per jaar een ABtN op. Het fonds heeft na aanpassing van de actuariële grondslagen in het tweede kwartaal van het jaar 2020, een nieuwe ABtN opgesteld en bij het bestuur voor vaststelling ingeleverd.

MISSIE, VISIE, FINANCIËEL DOEL EN DE STRATEGISCHE SPEERPUNTEN VAN APC

De missie, visie, financieel doel en de strategische speerpunten van APC zijn in het Businessplan 2019-2021 gedefinieerd. Deze luiden als volgt:

VISIE:

Wij zijn dé pensioen- en beleggingsexpert van Curaçao

MISSIE:

*Toonaangevend door jarenlange pensioen- en beleggingsexpertise
Kapitaalkrachtig door een verantwoord investeringsbeleid
Betrouwbaar door het waarborgen van pensioen voor onze deelgenoten*

FINANCIËEL DOEL:

APC streeft naar een dekkingsgraad van 115% met een minimum van 105%.

STRATEGISCHE SPEERPUNTEN:

Marktpropositie: Coherente set product/ marktcombinaties, bijbehorende uitvoeringsvormen en governance structuur.

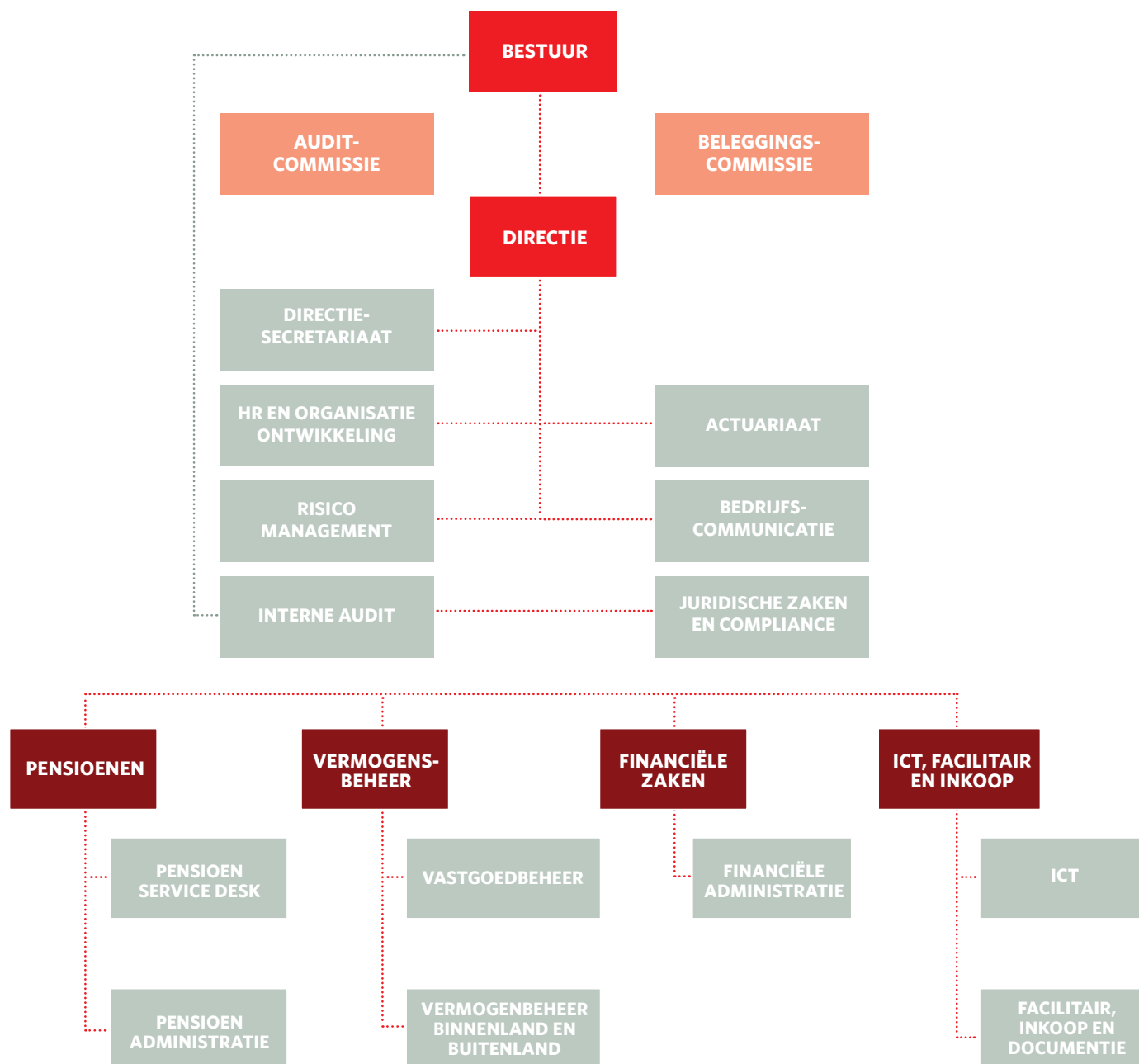
(Digitale) optimalisering: creëren kostenbesparing, verhogen efficiency, effectiviteit en toegankelijkheid van de dienstverlening.

Klantbeleving, pensioen & beleggen: Excellente klantbediening via relevante informatie en advisering, digitaal ondersteund.

People & Change: Maximaal benutten van persoonlijke kracht, door opleiding, empowerment en breed gedragen strategisch koers.

ORGANISATIE

Onderstaand volgt de organisatiestructuur van APC.

BESTUUR

Het hoogste orgaan van het fonds is het bestuur bestaande uit 7 leden, te weten een onafhankelijke voorzitter die tevens lid is, drie werknemersbestuursleden (van wie 1 de gepensioneerden vertegenwoordigt) en drie werkgeversbestuursleden. De samenstelling van het bestuur is geregeld in de Landsverordening APNA (P.B. 1997 no. 312). De bestuursleden worden voor een periode van 5 jaar benoemd. Na deze periode kan een bestuurslid worden herbenoemd.

De samenstelling van het Bestuur was per 31 december 2019 als volgt:

NAAM EN FUNCTIE	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
De heer Philip J. Th. Martis <i>Voorzitter</i>	21 juni 1959	25 september 2017	25 september 2022
De heer Roland H. Ignacio <i>Lid (werknemersbestuurslid)</i>	8 december 1951	31 maart 2014	31 maart 2019 ¹⁾
De heer Geomaly A.G. Martes <i>Lid (werknemersbestuurslid)</i>	5 september 1960	10 maart 2014	10 maart 2019 ²⁾
De heer Amadeo V.E. Vilchez <i>Lid (werknemersbestuurslid)</i>	8 januari 1964	1 september 2017	1 september 2022
Mevrouw Janine de Goes-Lacle <i>Lid (werkgeversbestuurslid)</i>	26 november 1971	31 augustus 2015	1 september 2020
De heer Theo M.J. Caris <i>Lid (werkgeversbestuurslid)</i>	24 juni 1960	24 maart 2017	24 maart 2022
De heer Shurmel C. Elias <i>Lid (werkgeversbestuurslid)</i>	25 oktober 1960	24 maart 2017	24 maart 2022
De heer Willem H. van Lamoen <i>Lid (werknemersbestuurslid)</i>	23 augustus 1952	28 augustus 2019	28 augustus 2024

¹⁾ Was ingaande 1 april 2019 vacant.

²⁾ Is ingaande 11 maart 2019 herbenoemd voor 5 jaar.

Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel bestuurslid en het bestuur als geheel is dat een ieder handelt in het belang van alle belanghebbenden van het fonds, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen. De overwegingen die het bestuur afweegt worden in de notulen van de bestuursvergaderingen vastgelegd. In dit bestuursverslag worden de overwegingen bij belangrijke besluiten in 2019 bij het onderdeel 'Bestuursaangelegenheden van APC' toegelicht.

De tabel hieronder geeft aan waar de werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers werkzaam zijn en welke functies zij bekleden:

NAAM EN FUNCTIE ALS BESTUURDER	WERKZAAM BIJ	IN DE FUNCTIE VAN
De heer Philip J. Th. Martis <i>Voorzitter</i>	Sociale Verzekeringsbank (SVB)	Directeur
De heer Roland H. Ignacio <i>Werknemersbestuurslid</i>	Gepensioneerd	-
De heer Geomaly A.G. Martes <i>Werknemersbestuurslid</i>	Stichting Overheidsaccountants-bureau (SOAB)	Directeur
De heer Amadeo V.E. Vilchez <i>Werknemersbestuurslid</i>	Korps Politie Curacao	Inspecteur
Mevrouw Janine de Goes-Lacle <i>Werkgeversbestuurslid</i>	CIBC FirstCaribbean International Bank	Wealth Manager
De heer Theo M.J. Caris <i>Werkgeversbestuurslid</i>	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS)	Legal Consultant
De heer Shurmel C. Elias <i>Werkgeversbestuurslid</i>	United Telecommunication Services (UTS)	Corporate Business Strategist
De heer Willem H. van Lamoen <i>Werknemersbestuurslid</i>	Gepensioneerd	-

DIRECTIE

Het bestuur heeft bij Bestuursbesluit no. 2 / 98 d.d. 14 april 1998 'Delegatiebesluit Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen' en bij Bestuursbesluit no. 4 / 2004 d.d. 19 oktober 2004 'Mandaatbesluit vertegenwoordigingsbevoegdheid Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen' een aantal van haar bevoegdheden aan de directie gemandateerd. De dagelijkse leiding van het fonds ligt als gevolg hiervan bij de directie. De directie bestaat uit een directeur en een adjunct-directeur.

De samenstelling van de directie is als volgt:

NAAM EN FUNCTIE	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
Mevrouw Evelyn Kruithof-Bor Directeur	19 april 1972	21 september 2011	-
De heer Ramiro Griffith Adjunct Directeur	26 juni 1977	1 juni 2018	-

De directie wordt bijgestaan door een Management Team van 5 leden.

Het aantal personeelsleden van de groep is als volgt:

NAAM EN FUNCTIE	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	31 DECEMBER 2017
APC Geconsolideerd	106	103	101

BELEGGINGSCOMMISSIE

Het bestuur laat zich in de uitvoering van zijn taken met betrekking tot het beleggen van het vermogen van het fonds bijstaan door een beleggingscommissie bestaande uit externe beleggingsadviseurs. In de landsverordening wordt geen melding gedaan van de zittingstermijn.

De samenstelling van de Beleggingscommissie is per ultimo boekjaar als volgt:

NAAM EN FUNCTIE	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
De heer Edgar V. Lotman <i>Lid tot en met 16 augustus 2011 en vanaf 16 augustus 2011 voorzitter</i>	10 maart 1952	22 februari 2001	-
De heer John H. Alvarez <i>Lid</i>	1 juni 1943	22 oktober 2003	25 maart 2019 ³⁾
De heer Oliver L. Bennett <i>Lid</i>	8 maart 1969	16 augustus 2011	-

³⁾ Lidmaatschap is op 25 maart 2019 wegens overlijden geëindigd.

AUDIT COMMITTEE

Het bestuur heeft een Audit Committee ingesteld. De Audit Committee bereidt de besluitvorming voor het bestuur voor over o.a. financiële verslaggeving, begroting, risicomanagement, compliance, interne controle, aanbevelingen van de externe accountant en externe actuaris. De Audit Committee bestaat (volgens het Besluit Audit Committee APNA) uit een voorzitter die tevens bestuurslid is en twee andere leden. Eén van de laatstgenoemde leden hoeft geen lid van het bestuur te zijn.

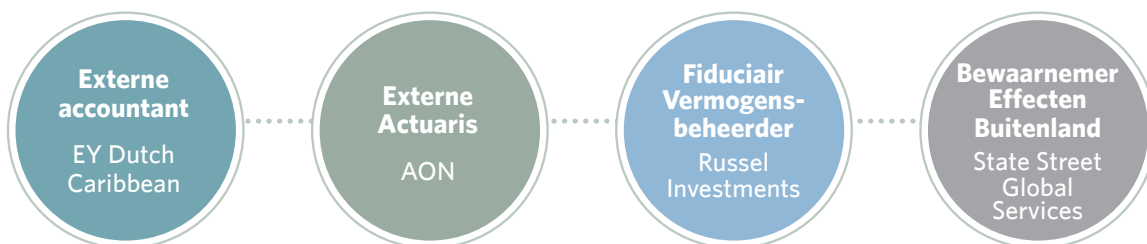
De samenstelling van de Audit Committee is per ultimo boekjaar als volgt:

NAAM EN FUNCTIE	GEBOORTEDATUM	DATUM AANTREDEN	DATUM AFTREDEN
De heer Geomaly A.G. Martes <i>Voorzitter vanaf 12 januari 2015</i>	5 september 1960	10 maart 2014	10 maart 2019 ²⁾
Mevrouw Anne-Marie van der Horst <i>Lid vanaf 1 augustus 2016</i>	25 augustus 1963	1 augustus 2016	1 augustus 2021
De heer Shurmel C. Elias <i>Lid vanaf 1 oktober 2017</i>	25 oktober 1960	1 oktober 2017	24 maart 2022

²⁾ Is ingaande 11 maart 2019 herbenoemd voor 5 jaar.

EXTERNE ONDERSTEUNING EN CONTROLE

Het fonds wordt bijgestaan door de volgende externe deskundigen:

BESTUURSAANGELEGENHEDEN VAN APC

CORPORATE GOVERNANCE

Corporate Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van besturen, beheersen en toezicht houden op het bestuur van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden. Het kader voor het bestuur en beheer van het fonds is in de Landsverordening APNA P.B. 1997 no. 311 opgenomen (Landsverordening APNA). In grote lijnen zijn de bestuurlijke verantwoordelijkheden bij APC als volgt verdeeld:

- Het bestuur heeft met het oog op een slagvaardig en efficiënt beleid en gebruikmakend van de mogelijkheden die het wettelijk kader daarvoor biedt, bevoegdheden, taken en werkzaamheden van het bestuur zoveel mogelijk aan de directie gedelegeerd of gemandateerd. Met betrekking tot de uitvoering van de gedelegeerde en gemandateerde bevoegdheden en werkzaamheden heeft het bestuur tevens nadere instructies en richtlijnen gegeven. Deze besluiten met betrekking tot de delegatie en mandatering van bevoegdheden, taken en werkzaamheden zijn in de Curaçaose Courant geplaatst. Het bestuur ziet erop toe dat de directie zich in de uitoefening van de aan haar overgedragen taken en gemandateerde bevoegdheden aan de wet- en regelgeving houdt. Hiertoe doet de directie in principe maandelijks verslag uit aan het bestuur;
- Het is de taak van het bestuur om de leden van de directie, de externe accountant en externe actuarieel deskundigen te benoemen;
- Tot de taak van het bestuur behoort ook het vaststellen van het algemene beleid, de vaststelling van de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag alsook het vaststellen van een reglement arbeidsvoorwaarden voor directie en personeelsleden van het fonds;
- De directie is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de organisatie en maakt daarbij gebruik van de bevoegdheden die door het bestuur aan haar zijn gedelegeerd of gemandateerd.

In het vastgestelde Corporate Governance Handboek van APC (hierna: 'het handboek') is aangegeven wat Corporate Governance in de praktijk betekent en waarom het onderwerp voor het fonds van groot belang is. Dit handboek sluit aan bij de Code Corporate Governance die in Curaçao bij landsbesluit is vastgesteld. Hierin zijn volgens internationaal aanvaarde normen, de uitgangspunten van goed en transparant bestuur en toezicht van vennootschappen en stichtingen vastgelegd. Het Handboek richt zich op de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat APC gepland en gerealiseerd heeft. Door middel van een Corporate Governance Checklist evalueert de Risk & Compliance manager de status van Good Corporate Governance en indien er verbeterpunten zijn wordt hier tijdig actie op ondernomen.

Het bestuur verklaart hierbij dat APC in 2019 gehandeld heeft naar de geest en strekking van de bepalingen uit haar Handboek Corporate Governance. De naleving blijkt onder andere uit dit jaarverslag. De punten uit het Handboek waaraan APC in 2019 nog niet voldeed zijn hieronder, onder lopende zaken, weergegeven.

Lopende zaken:

- Traject wettelijke aanpassing Landsverordening APC.
- Verdere verankering geoptimaliseerde interne organisatie.
- Verdere optimalisatie van de implementatie van de aangepaste Pensioen Landsverordening overheidsdienaren.
- Actief beleggingsbeleid ter verdere optimalisatie van de beleggingsportefeuille.
- Verdere verankering van de positionering van het fonds.
- Strategische samenwerking met andere binnenlandse en buitenlandse partijen.
- Digitalisering en automatisering van de interne en externe dienstverlening/ organisatie.

DESKUNDIGHEID

De toelichting op de landsverordening APNA geeft aan dat er binnen het bestuur kennis en ervaring op veel uiteenlopende terreinen gewenst is. Onder meer op gebieden als pensioenen, beleggingen, human resource management, financiële expertise, actuariële expertise en juridische expertise. Het bestuur hanteert profielschetsen voor bestuursleden en de voorzitter waarin de vereisten met betrekking tot kennis en ervaring en competenties zijn opgenomen. Bij het voordragen en benoemen van bestuursleden wordt de regering verzocht zich mede te laten leiden door deze profielschetsen.

EVALUATIE FUNCTIONEREN BESTUUR EN DIRECTIE

Het bestuur evalueert haar functioneren 1 keer per jaar in een besloten vergadering. De evaluatie over het jaar 2019 vindt nog plaats. Het bestuur evalueert tevens jaarlijks het functioneren van de directie. Voor de directie is de conclusie voor het jaar 2019 dat deze naar behoren heeft gefunctioneerd.

DIVERSITEIT

De 'Code Pensioenfondsen', waar normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' voor de pensioenfondsen met statutaire zetel in Nederland zijn geformuleerd, wijdt aandacht aan de rol van en diversiteit in de samenstelling van het bestuur, het verantwoordingsorgaan (VO) en het intern toezicht van een pensioenfonds. Hoewel voldoening aan de 'Code Pensioenfondsen' door APC niet verplicht is, acht het fonds het belangrijk ter wille van de 'best practice' om hiermee rekening te houden. Ten aanzien van de diversiteit schrijft de 'de Code Pensioenfondsen' het volgende voor:

- Het bestuur of VO zorgt ervoor dat de organen complementair zijn samengesteld.
De organen moeten bij de samenstelling zorgen dat hun leden competenties en invalshoeken inbrengen die elkaar aanvullen.
- Het bestuur stelt, in overleg met het desbetreffend orgaan, concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe en binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid.
- In het bestuur en VO zitten tenminste één man en één vrouw.
- In het bestuur en VO zitten tenminste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.
- Het bestuur en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid.
- Bij de invulling van een vacature wordt actief gezocht naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.
- Het bestuur toetst voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen.

Voor wat betreft de samenstelling van het bestuur van APC wordt aangemerkt dat het fonds voor wat betreft geslacht aan het gestelde voldeed (samenstelling 2019: 6 mannen en 1 vrouw) terwijl het fonds voor wat betreft de leeftijd niet voldeed aangezien er geen leden onder de 40 jaar zitting in het bestuur hadden. Verder wordt opgemerkt dat het bestuur van het fonds nog geen diversiteitsbeleid heeft. Dit laatste wordt, naar aanleiding van het gestelde in de Code Pensioenfondsen, in het jaar 2020 opgepakt.

RISICO MANAGEMENT

Het bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en goede werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem ten behoeve van alle risico's waaraan het pensioenfonds zich ziet blootgesteld. Risicomanagement bij APC moet ervoor zorgen dat het pensioenfonds haar langetermijnstrategie kan uitvoeren en daarbij voldoende robuust is om risico's op te kunnen vangen. Er wordt veel aandacht besteed aan het op peil houden van kennis en het toepassen van methoden en technieken voor het efficiënter maken van de risicobeheersing binnen het fonds.

De 'first line of defence' en primaire verantwoordelijkheid van het risico management ligt bij de Management Team leden. De Risk Manager zijnde de 'second line of defence' is belast met de ondersteuning, advisering en coördinering van de 'first line of defence' en bewaakt of het management zijn verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk neemt. Bepaalde beleidsvoorbereidende taken en het organiseren van risk assessments zijn taken van de 'second line of defence'. De Manager Interne Audit, zijnde de 'third line of defence', is de bewaker dat het gehele systeem van risicomanagement functioneert. APC heeft een Risk Committee opgericht welke tot taak heeft de voorbereidende werkzaamheden te verrichten voor het toezicht door het bestuur op het door de directie gevoerde risicobeleid en het risicobeheer. De Risk Committee bespreekt de periodieke rapporteringen over de blootstelling aan risico's in relatie tot het risicobeleid en bespreekt onder andere de risk assessment rapportages, action tracking rapportages en key performance indicator rapportages.

RISICO BEREIDHEID

Een pensioenfonds is onlosmakelijk verbonden met het nemen van risico's, maar APC doet dat in beheerste mate. Het bestuur stelt strikte risicokaders vast, waarbinnen de beleggingen moeten plaatsvinden ('risk appetite'). Tegenover beleggingen met een laag risico en daarmee een min of meer gegarandeerde, maar lage opbrengst (vastrentende waarden) staan beleggingen in zakelijke waarden. Deze gaan gepaard met een hoog risico en een verwachte hoge opbrengst. Zo houdt het fonds de risico's zoveel mogelijk onder controle. De strategische beleggingsmix van het fonds komt niet willekeurig tot stand, maar vloeit voort uit de ALM studie waarin het risicokader van het fonds wordt bepaald en is nauwgezet afgestemd op onze pensioenverplichtingen in de loop van de komende tientallen jaren.

TOEZICHTOUDER

In het kader van het toezicht dat de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) op het fonds uitvoert, rapporteert het fonds per kwartaal de stand van de beleggingen aan de CBCS en per jaar de financiële positie van het fonds. Het fonds valt tevens onder de controle van de Algemene Rekenkamer die voor de Staten controle op het fonds uitvoert.

UITBESTEDING

Het buitenlandse vermogensbeheer en vermogensbewaring zijn sinds medio 2013 uitbesteed aan één fiduciair vermogensbeheerder en aan één centrale bewaarder. Het besluitvormingsproces rond de uitbesteding van het vermogensbeheer en selectie van de vermogensbeheerder was gebaseerd op een intensieve en uitputtende aanpak om risico's zo veel mogelijk in kaart te brengen en af te dekken. Het risico dat de vermogensbeheerders, die door de fiduciair vermogensbeheerder zijn geselecteerd, buiten de grenzen van het actieve risicobudget opereren, waardoor risico op financieel verlies ontstaat dat groter is dan voorzien, wordt beheerst door controle hierop door de fiduciair vermogensbeheerder, de beleggingsorganisatie binnen APC en tevens de global custodian die dit controleert. De global custodian en de beleggingsorganisatie binnen APC belast met de buitenlandse portefeuille controleren tevens of de externe fiduciair vermogensbeheerder blijft voldoen aan de door het pensioenfonds gestelde eisen aan onder meer kwaliteit, deskundigheid en servicegraad.

VERANTWOORDINGSORGANEN EN INTERN TOEZICHT

Het Audit Committee vergadert minimaal per kwartaal met de directie en de manager interne audit, zo nodig in aanwezigheid van de manager financiële zaken en de risk manager.

Een beoordelingscommissie bestaande uit bestuursleden overlegt jaarlijks met de directie over de jaarplanning van de directieleden en stelt deze vast. De beoordelingscommissie adviseert het bestuur betreffende het functioneren van de directie.

COMMUNICATIE

Het fonds kent een aantal gestructureerde communicatiemomenten. Bij aanvang van elk kwartaal wordt een bericht gepubliceerd waarin verslag wordt uitgebracht over de beleggingsresultaten over het voorgaande kwartaal en de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Jaarlijks wordt in de tweede helft van het jaar een pensioenbericht aan de deelgenoten uitgebracht dat een overzicht geeft van de per ultimo december van het voorgaand jaar opgebouwde pensioendiensttijd en pensioenaanspraken alsmede aanspraken op het nabestaandenpensioen. Het fonds organiseert tweemaal per jaar een informatiebijeenkomst voor de deelgenoten die in de komende 6 maanden pensioneren. Verder heeft het fonds in het jaar 2018 bijeenkomsten georganiseerd voor alle werkgevers met als doel het contact te versterken en de accountmanager conform de nieuwe organisatiestructuur te introduceren.

ACTUARIS EN ACCOUNTANT

Volgens de Landsverordening APNA is benoeming van een registeraccountant die met de controle van de jaarrekening belast wordt, een verantwoordelijkheid van het bestuur. In deze landsverordening is tevens opgenomen dat het bestuur in overleg met de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten een of meer actuariële deskundigen aanwijst die het bestuur adviseren in vraagstukken van actuariële en bedrijfstechnische aard. Het functioneren van de accountant en de actuaris wordt jaarlijks op basis van, door het bestuur goedgekeurde, vaste criteria beoordeeld. Indien van toepassing wordt naar aanleiding van deze beoordeling tevens door het bestuur beslist over eventuele verlenging van de opdracht aan de accountant en actuaris.

VERSLAG OVER HET BOEKJAAR

In het jaar 2019 heeft APC met veel toewijding gewerkt aan het realiseren van de strategische en ondersteunende doelen die in het Businessplan 2019-2021 zijn vastgesteld. Hieronder volgt een niet limitatieve opsomming van een aantal acties behorende tot de (sub)doelen die bereikt zijn:

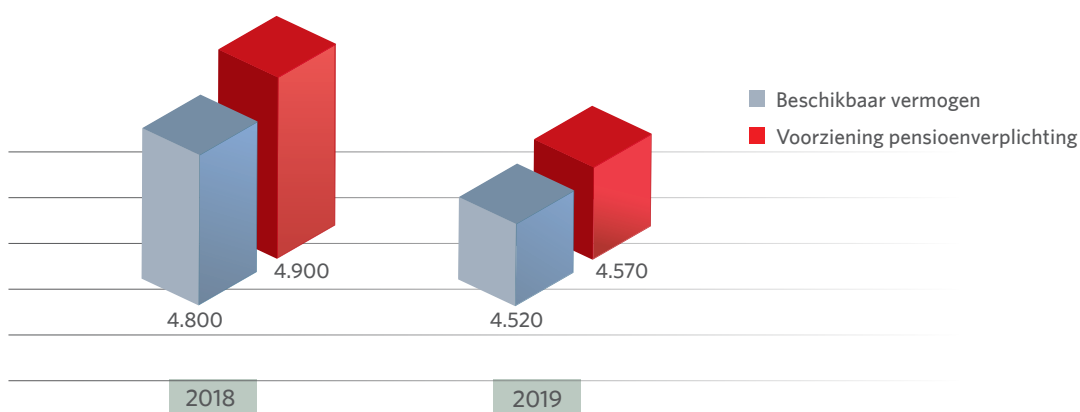
- Met betrekking tot het waarborgen van het behalen van het nettorendement uit beleggingen was de target 5,1% op basis van de vastgestelde Strategische Asset Allocatie 2016-2019. Het fonds heeft als gevolg van de bijzondere positieve ontwikkelingen op de internationale financiële markten een rendement van 19,3% op haar buitenlandse portefeuille / beleggingen behaald. Het resultaat op de totale beleggingsportefeuille van het fonds in 2019 bedraagt 13,3%.
- De optimalisatie van de APC organisatie, als onderdeel van het Human Resource beleid, is afgerond. Het verder analyseren en uitvoeren van een gap-analysis van de skills en competenties is in uitvoering en heeft overlapping in de komende jaren conform het businessplan.
- Opgestelde strategische projecten kalender.
- Voor het verkrijgen van nieuwe instellingen die kunnen aansluiten bij de door APC uitgevoerde regeling, zijn presentaties gegeven aan de betreffende besturen, directies en management van deze potentiële nieuwe instellingen met als resultaat dat enkele medewerkers van instanties zich hebben aangesloten bij APC.
- De incassowerkzaamheden zijn in het jaar 2019 nader geïntensiveerd door aanscherping van de monitoring van de uitstaande vorderingen.
- De APC Jaarrekening 2018 is per 31 mei 2019 vastgesteld. Tevens is het Jaarverslag vastgesteld en ingediend bij de Minister van Financiën.
- De Begroting 2020 is per juli 2019 vastgesteld en aangeboden aan de Minister van Financiën.
- Organisatiebreed verder werken met en verder ontwikkelen van de "Big data" analysis.
- Klanttevredenheid onderzoek uitgevoerd.

FINANCIËLE POSITIE VAN DE APC GROEP

De APC-groep heeft eind 2019 NAf 5.206 miljoen (2018: NAf 4.861 miljoen) aan bezittingen. Van deze bezittingen is NAf 116 miljoen (2018: NAf 256 miljoen) nodig ter dekking van de schulden en de overige voorzieningen. Het beschikbaar vermogen ultimo 2019 is NAf 4.894 miljoen (2018: NAf 4.567 miljoen) om de pensioenverplichtingen te dekken. Het beschikbaar vermogen ultimo 2019 is derhalve ad NAf 327 miljoen hoger ten opzichte van het jaar 2018.

APC heeft de pensioenverplichtingen gewaardeerd op NAf 4.922 miljoen (2018: NAf 4.592 miljoen). Ultimo boekjaar 2019 is er derhalve een tekort van NAf 28 miljoen in de dekking van de pensioenverplichtingen. Ultimo boekjaar 2018 was er een tekort van NAf 25 miljoen.

Beschikbaar vermogen ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

Per 31 december 2019 heeft de groep een positief resultaat gerealiseerd van NAf 158 miljoen (2018: NAf 201 miljoen negatief). Het fonds heeft het positief resultaat aan de beleggingsreserve per 31 december 2019 gedoteerd. De beleggingsreserve, welke bestemd is voor het opvangen van eventuele negatieve waardeveranderingen van de beleggingen, is derhalve per ultimo 2019 NAf 168 miljoen.

De dekkingsgraad van de APC Groep, berekend door het pensioenvermogen te delen door de voorziening voor pensioenverplichtingen, bedraagt 103,4% ultimo 2019 (ultimo 2018: 100,2%) en laat derhalve een verbetering zien ten opzichte van ultimo 2018. Het per ultimo 2019 beschikbare aanwezig vermogen is dus wel voldoende om aan de pensioenverplichtingen te voldoen. Aangemerkt wordt dat met de dekkingsgraad van 103,4% er niet voldoende vermogen aanwezig is ter dekking van de algemene risico's en de beleggingsrisico's.

Het fonds streeft naar een minimale dekkingsgraad van 105% ten einde de algemene risico's te kunnen dekken. Op termijn is een dekkingsgraad van 115% gewenst zodat er voldoende reserve wordt aangehouden ter dekking van onverwachte tegenvallers, waaronder tegenvallende beleggingsresultaten als gevolg van een slecht beursklimaat in enig jaar.

De pensioenopbouw in een jaar dient gedekt te worden door de premies. Het resultaat op de pensioenopbouw is het verschil tussen de feitelijk ontvangen premie beschikbaar voor pensioenopbouw en het voor de opbouw van de pensioenaanspraken benodigd bedrag. Het bedrag ontvangen aan reguliere bijdragen ligt in lijn met het verwachte bedrag op basis van de totale bijdragegrondslag en een premiepercentage van 18%. Per saldo bedroeg het resultaat op pensioenopbouw NAf 12 miljoen positief (2018: NAf 13 miljoen positief).

Vanwege de wereldwijde vergrijzing en de lage rentestand, alsook de toegenomen volatiliteit op de financiële markten, staan pensioenfondsen in het algemeen onder druk, waardoor zij genoodzaakt zijn hun beleidsinstrumenten zo optimaal mogelijk in te zetten.

BELEGGINGEN VAN DE APC GROEP

BELEGD VERMOGEN

De verdeling van het belegd vermogen van het fonds over het binnen- en buitenland (exclusief liquide middelen) is voor zowel het jaar 2019 als 2018 hieronder weergegeven.

(in miljoenen NAf)	31 DECEMBER 2019	%	31 DECEMBER 2018	%
Binnenland	1.604	34%	1.722	40%
Buitenland	3.116	66%	2.583	60%
Totaal	4.720	100%	4.305	100%

Hieruit blijkt dat de procentuele geografische verdeling van het belegd vermogen per ultimo 2019 is veranderd ten opzichte van ultimo 2018. De hierboven weergegeven waarden zijn gebaseerd op de waarderingsgrondslagen zoals gehanteerd voor de geconsolideerde jaarrekening.

De beleggingen zijn toegenomen tot NAf 4.720 miljoen (2018: NAf 4.305 miljoen). Deze groei is voornamelijk toe te schrijven aan het bijzonder goed resultaat op de buitenlandse beleggingen van het fonds. Ondanks diverse spanningen op internationaal gebied, waaronder het handelsconflict tussen de Verenigde Staten en China, de perikelen rondom de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie (BREXIT) en de olieproductie en het -prijscrisis, ontwikkelden de internationale financiële markten zich positief. Hoewel economische instanties zoals het Internationale Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank de economische groeiverwachtingen van de grotere economieën (Verenigde Staten, Europa en China) heeft verlaagd en zelfs een recessie verwacht, bleven financiële markten enthousiast over de positieve resultaten van bedrijven wereldwijd, de lage werkloosheidspercentages en andere relevante macro economische data in de grotere economieën en het gevoerde monetaire beleid (renteverlagingen) van centrale banken wereldwijd.

De beleggingsportefeuille van APC is geoptimaliseerd naar regio's en beleggingscategorieën, waar een verspreiding over sectoren en strategieën hierbij de beleggingsrisico's verder mitigeren, terwijl het valutarisico middels valutatermijncontracten wordt afgedekt. Het fonds hanteert een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid en beoogt middels haar beleggingen in het binnenland ook een bijdrage te leveren aan de lokale economie.

De verdeling van de beleggingsportefeuille van het fonds naar de verschillende beleggingscategorieën (exclusief liquide middelen) is hieronder weergegeven.

Verdeling beleggingsportefeuille - Ultimo 2019

<i>(in miljoenen NAf)</i>	BINNENLAND	%	BUITENLAND	%	TOTAAL	%
Vastrentende waarden (excl. deposito's)	1.341	84%	1.254	40%	2.595	55%
Aandelen	53	3%	1.849	59%	1.902	40%
Aankopen / transitorisch	-	0%	-3	0%	-3	0%
Onroerend goed	123	8%	11	0%	134	3%
Deelnemingen	3	0%	-	0%	3	0%
Deposito's	84	5%	5	0%	89	2%
Totaal	1.604	100%	3.116	100%	4.720	100%

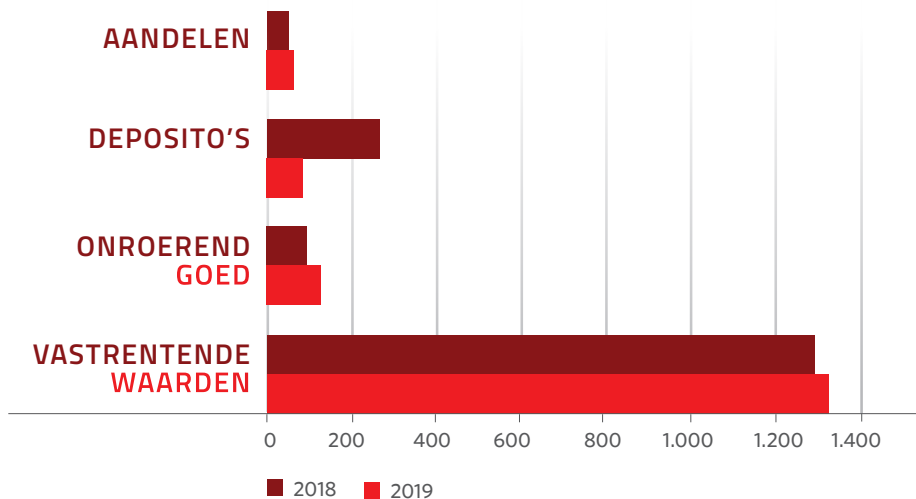
Verdeling beleggingsportefeuille - Ultimo 2018

<i>(in miljoenen NAf)</i>	BINNENLAND	%	BUITENLAND	%	TOTAAL	%
Vastrentende waarden (excl. deposito's)	1.331	78%	1.055	41%	2.386	55%
Aandelen	41	2%	1.391	54%	1.432	33%
Aankopen / transitorisch	-	0%	125	5%	125	3%
Onroerend goed	98	6%	12	0%	110	3%
Deelnemingen	3	0%	-	0%	3	0%
Deposito's	249	14%	-	0%	249	6%
Totaal	1.722	100%	2.583	100%	4.305	100%

Per eind 2018 waren er ter waarde van NAf 125 miljoen transitorische aankopen die nog niet financieel afgehandeld waren.

Hieronder volgen grafische uiteenzettingen van de verdeling van de binnenlandse en buitenlandse beleggingsportefeuilles over het jaar 2019 ten opzichte van het jaar 2018.

Beleggingsportefeuille binnenland verdeeld naar categorie

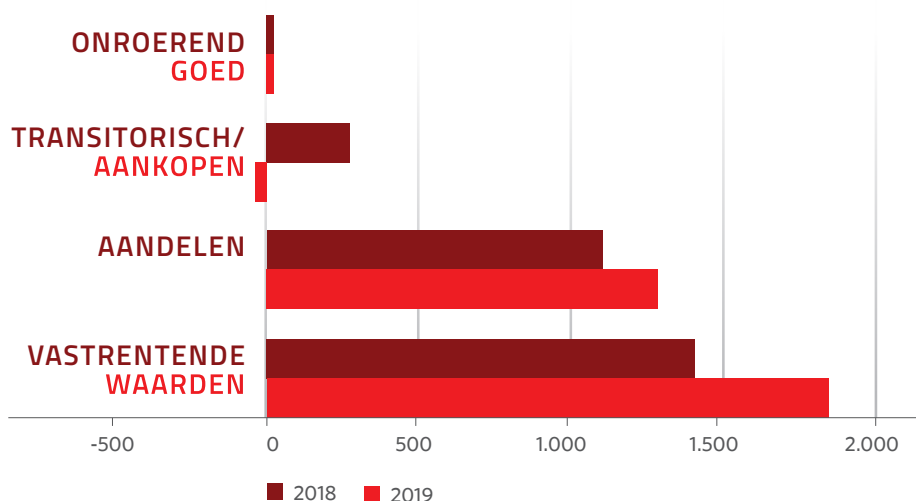

Beleggen in het binnenland was wederom een uitdaging als gevolg van de verdere contractie van de economie. Met uitzondering van de toeristische sector, hadden de meeste sectoren een moeilijk jaar. Het uitblijven van een oplossing voor de raffinaderij speelde een grote rol hierbij.

De beleggingsportefeuille binnenland is geconcentreerd in vastrentende titels. Gedurende het verslagjaar is de leningenportefeuille toegenomen met nieuwe leningen en herfinancieringen tegen lagere rentepercentages. Daarnaast heeft het fonds haar vastgoedportefeuille uitgebreid met een kantorenpand alsook een perceel in het havengebied. De depositoportefeuille is teruggebracht rekening houdend met de liquiditeitsbehoefte uit hoofde van pensioen gerelateerde uitkeringen en beleggingsverplichtingen.

Het beleggingsrendement op de binnenlandse portefeuille bedroeg 3,1% en is lager ten opzichte van het behaald rendement in 2018 (5,4%) als gevolg van de economische malaise, waarin het land verkeert alsook de verwerkte bijzondere waardevermindering op de deposito's van Girobank N.V.

Beleggingsportefeuille buitenland verdeeld naar categorie

De buitenlandse portefeuille onder fiduciair beheermandaat is conform de vastgestelde Strategische Asset Allocatie 2016-2019 voor gemiddeld 55% belegd in beursgenoteerde aandelen in verschillende regio's. De aandelenportefeuille is belegd in diverse sectoren, waarbij de financiële sector, vastgoed, de industriële sector en informatietechnologie evenredig aan de benchmark, de dominante sectoren zijn. Op de aandelenportefeuille werd een rendement van 27,2% behaald, ca. 145 basispunten hoger dan de benchmark.

De allocatie in de portefeuille vastrentende waarden bedraagt 39% van de totale buitenlandse portefeuille welke belegd is in bedrijven/landen die een kredietwaardigheid van minimaal investment grade (BBB) hebben. Deze portefeuille is ook voor een groot deel belegd in de financiële en industriële sector naast staatspapieren. Het rendement op de vastrentende portefeuille bedroeg 13,5% in lijn met de benchmark. Op de hybride categorie Converteerbare obligaties (allocatie 5,5%) heeft het fonds een rendement van 20,6% behaald.

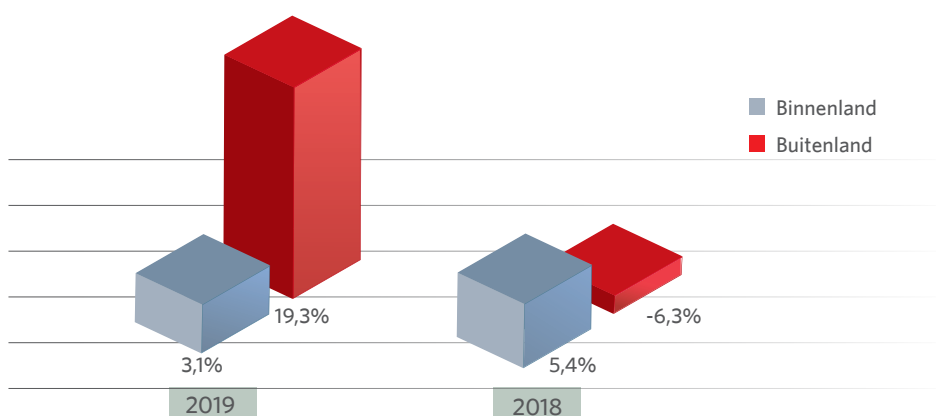
Het beleggingsrendement op de buitenlandse portefeuille onder fiduciair mandaat bedroeg 21,7% (op basis van marktwaarde) in 2019. Gedurende het jaar werd de portefeuille uit hoofde van risicobeheersing periodiek geherbalanceerd naar de strategische allocatie en werd de tactische bandbreedte ingezet om van de positieve ontwikkelingen in de financiële markten te profiteren doch altijd met de nodige prudentie uit hoofde van een optimaal risicobeheer.

Sinds maart 2017 kan APC direct beleggen op de andere eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen en werd deze nieuwe kans zo goed mogelijk benut. Deze beleggingen worden in principe als buitenlandse beleggingen aangemerkt, doch vanwege de overeenkomsten met de lokale markt qua schaal en economische uitdagingen, zijn deze beleggingen gegroepeerd als beleggingsportefeuille Dutch Kingdom als onderdeel van de buitenlandse portefeuille naast de portefeuille onder fiduciaire mandaat. De portefeuille is relatief jong doch groeit snel. Deze portefeuille bestaat uit hoofdzakelijk vastrentende waarden en vastgoed. Op deze deelportefeuille werd een rendement van 5,4% behaald. Op de totale beleggingen in het buitenland werd een resultaat van 19,3% behaald.

RENDEMENTEN

Het rendement op de binnenlandse beleggingen bedroeg in 2019 3,1% (2018: 5,4%) terwijl het rendement op de buitenlandse beleggingen 19,3% bedroeg (2018: -6,3%). Op de totale beleggingsportefeuille van het fonds werd een rendement behaald van 13,3% (2018: -1,7%).

Rendement op de totale beleggingsportefeuille van het fonds

ACTUARIËLE ANALYSE VAN DE RESULTATEN

De resultaten van het fonds kunnen worden uitgesplitst naar een aantal bronnen zoals hieronder weergegeven. De actuariële analyse is gebaseerd op de enkelvoudige jaarrekening van APC.

De voornaamste oorzaken van het resultaat in het boekjaar zijn:

<i>(in miljoenen NAf)</i>	RESULTATENBRON 2019	RESULTATENBRON 2018
Resultaat op beleggingsopbrengsten en inflatie	440	(260)
Resultaat op pensioenopbouw	12	13
Kosten	-	(-)
Uitkeringen	(1)	(1)
Risicoproces (sterfte)	(1)	4
Risicoproces (arbeidsongeachtheid)	5	3
Wijzigingen grondslagen	(266)	37
Incidentele mutaties en diversen	21	22
Overige baten en lasten	3	(19)
Resultaat	213	(201)

RESULTAAT OP BELEGGINGEN EN INFLATIE

Het resultaat beleggingsopbrengsten en inflatie is gelijk aan de behaalde netto beleggingsopbrengsten verminderd met de technisch benodigde interest. De toeslagverlening (indexatie) is voorwaardelijk en wordt toegekend indien de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit toestaat. In 2019 is geen indexatie verleend. Het rendement in het boekjaar was zeer goed. Eén en ander resulteerde in een fors positief resultaat op de beleggingsopbrengsten en inflatie. Per saldo bedroeg het resultaat op beleggingsopbrengsten en inflatie NAf 440 miljoen positief (2018: NAf 260 miljoen negatief).

RESULTAAT OP PENSIOENOPBOUW

De opbouw van de pensioenaanspraken in het boekjaar, als gevolg van de toename van de doorgebrachte diensttijd, dient in beginsel te worden gedekt door ontvangen (18%) bijdragen. Het resultaat op de pensioenopbouw is het verschil tussen de feitelijk ontvangen premie beschikbaar voor pensioenopbouw en het voor de opbouw van de pensioenaanspraken benodigde bedrag. Per saldo bedroeg het resultaat op pensioenopbouw NAf 12 miljoen positief (2018: NAf 13 miljoen positief).

Het positief resultaat op pensioenopbouw is met name het gevolg van het feit dat de premie vanaf de opzet met een marge kostendekkend is bepaald.

KOSTEN

Hierbij wordt bekeken in welke mate de werkelijk gemaakte kosten worden gedekt door de veronderstelde kostenopslag (in de voorziening en premie). Het resultaat op kosten is het verschil tussen de opslag voor kosten zoals deze is opgenomen in de premie plus de vrijval van de kostenopslag uit de VPV minus de werkelijke kosten volgens de rekening van baten en lasten. Het resultaat op kosten bedraagt NAf 0.3 miljoen positief (2018: NAf 0.3 miljoen negatief). De opslag voor kosten in de premie bedraagt 2,5% van de bijdragegrondslag.

UITKERINGEN

Het resultaat op uitkeringen is het verschil tussen de verwachte vrijval uit de VPV voor uitkeringen, inclusief afkoop en de werkelijke uitkeringen conform de staat van baten en lasten, inclusief afkoop. Het resultaat op uitkeringen in het boekjaar bedroeg NAf 1 miljoen negatief (2018: NAf 1 miljoen negatief).

RISICOPROCES (STERFTE)

Hieronder verstaan wij de invloed van sterfte op de hoogte van de voorziening. Hierbij komt het verschil tussen werkelijke en veronderstelde sterfte tot uiting. Aan de berekening van de VPV liggen overlevingstafels ten grondslag. Op basis van die overlevingstafels wordt door overlijden bij verzekeringen met een risico van langlevens (ouderdomspensioenen) een zekere vrijval uit de VPV verwacht.

Bij verzekeringen met risico van kortleven (latent partnerpensioenen) wordt juist verwacht dat door overlijden de VPV moet worden verhoogd. De toekenning van de ingegane invaliditeitspensioenen en ingegane partnerpensioenen wordt ook onder dit resultaat verondersteld.

Daarnaast bevat de kostendekkende premie een component voor dekking van het nabestaandenpensioen bij overlijden waarvoor nog geen VPV is opgebouwd. Deze is beschikbaar voor financiering van het ingaande nabestaandenpensioen.

Evenals voorgaande jaren hebben wij ook de bijzondere bijdragen van de pensioentrekkenden onder het risicoproces geboekt. De gehuwde pensioentrekkenden betalen voor de verzekering van hun nabestaandenpensioen 3% premie over hun ouderdomspensioen. In feite is deze premie bedoeld ter dekking van het risico van overlijden. Daarom is de bijzondere bijdrage een bron om het sterfterisico te dekken. Samen met de opslag voor overlijdensrisico in de premie bedraagt het verlies op sterfte NAf 1 miljoen (2018: NAf 4 miljoen winst).

RISICOPROCES (ARBEIDSONGESCHIKTHEID)

In het boekjaar werd afgerond NAf 2 miljoen aan de voorziening toegevoegd als gevolg van invalidering. Vanuit de premie kwam een bedrag van afgerond NAf 7 miljoen, ofwel 1,25% van de bijdrage grondslag beschikbaar. Per saldo resulteert dit in een positief resultaat op invalidering van NAf 5 miljoen (2018: 3 miljoen positief).

WIJZIGINGEN GRONDSLAGEN

De wijzigingen van de actuariële grondslagen, zijnde de wijziging van de rekenrente van 4% naar 3,5% en de wijziging van de overlevingstafel, hebben voor een bedrag van NAf 266 miljoen een negatief effect gehad op het totaalresultaat.

INCIDENTELE MUTATIES EN DIVERSEN

Onder dit hoofdstuk zijn ondergebracht de invloed van de terugwerkende mutaties, overige mutaties anders dan overlijden en invalidering. Verder het effect van de wijziging voorziening DT/VUT/Compensaties APC personeel, vrijval langlevenopslag over uitkeringen en het effect van de extra comptabele posten in verband met de aansluiting van de sub administraties. Per saldo resulteert dit in een positief resultaat van NAf 21 miljoen (2018: NAf 22 miljoen positief).

OVERIGE BATEN EN LASTEN

Het betreft hier de benodigde dotatie (onttrekking) aan de voorziening voor dubieuze debiteuren, de bijzondere waardevermindering betrekking hebbende op Girobank N.V., een bijstelling van de lasten, die betrekking hebben op de te restitueren premie Weduwen en Wezen en een vordering in verband met het in de voorgaande jaren uitbetaalde smartengelden betrekking hebbende op de duurtetoeslag, waarbij het fonds tevens ten onrechte deze last in de voorgaande jaren niet heeft verhaald op de laatste werkgevers.

ACTUARIEEL BENODIGDE PREMIE

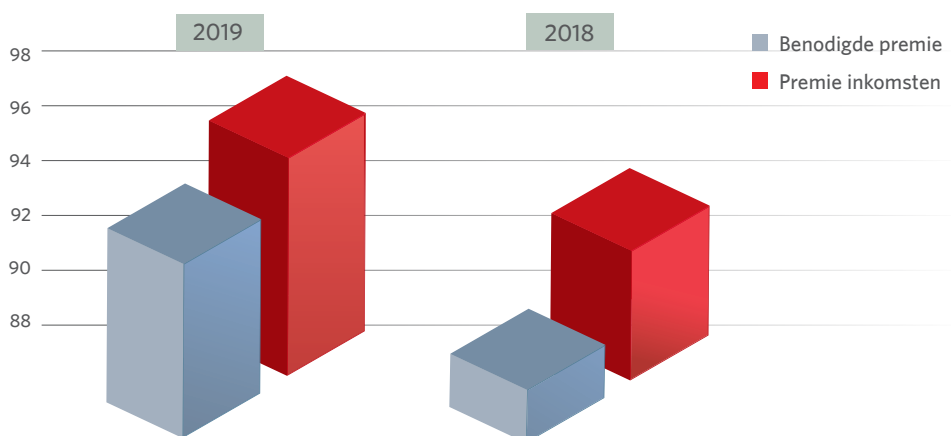
Over het jaar 2019 waren de premieinkomsten voldoende om de kosten van pensioenopbouw, inclusief de solvabiliteitsopslag, te dekken.

De verhouding tussen de actuariële kosten en de premie-inkomsten is hieronder weergegeven:

<i>(in miljoenen NAf)</i>	RESULTATENBRON 2019	RESULTATENBRON 2018
Totale actuariële kosten	85	81
Solvabiliteitsopslag	11	10
Benodigde premie	96	91
Totale premie inkomsten	97	94
(Tekort) / Overschot	1	3

De premie was in het jaar 2019 voldoende om de kosten van de pensioenopbouw op basis van individuele salarisstijgingen en solvabiliteitsopslag te dekken.

Benodigde premie versus premie inkomsten

Door met name de verdere veroudering van het (actieven) deelnemersbestand is, vergeleken met het jaar 2018, het geconstateerde premieoverschot verminderd. De premie is bedoeld voor de opbouw van de actieven en dient daarom de volgende actuariële kosten te dekken:

- Coming service: het betreft de kosten van de jaarlijkse opbouw van actieve deelnemers.
- Opslag voor overlijdensrisico: indien een deelnemer in actieve dienst overlijdt, wordt het nabestaandenpensioen gebaseerd op de diensttijd tot pensioendatum.
- Opslag voor arbeidsongeschiktheidsrisico: bij arbeidsongeschiktheid dient de pensioenopbouw door te lopen, terwijl de premie-inkomsten dan stoppen. Bovendien komt per direct een arbeidsongeschiktheidspensioen tot uitkering.
- Opslag voor uitvoeringskosten: in de premie komt een bedrag beschikbaar voor kosten.

De premie-inkomsten bestaan uit zowel bijdragen door deelgenoten als bijdragen door de werkgevers. De totale bijdrage bedraagt 18% van de bijdragegrondslagen. De bijdragegrondslag is het ambtelijk inkomen voor dat jaar. De bijdragen van de deelgenoten, als onderdeel van de 18%, is gelijk aan 6% van de bijdragegrondslag verminderd met de franchise. Dit deel wordt door de werkgever ingehouden op de inkomsten van de overheidsdienaar.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op ANG 37.700.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven ANG 1.885.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de voorziening pensioenverplichtingen toereikend is vastgesteld;
- de reguliere premieinkomsten toereikend zijn;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn voor zover ook van toepassing op de wet- en regelgeving op Curaçao in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel

Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn op basis van de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten overeenkomstig de ABTN van 12 juni 2020, als geheel gezien, vastgesteld op ANG 4.922.397.000. De rekenrente is in boekjaar 2019 verlaagd van 4% naar 3,5%. Voor de lange termijn is het van belang de houdbaarheid van de rekenrente te blijven monitoren.

De ontvangen premie is voldoende om de toegekende aanspraken in 2019 te financieren. De opslag voor kosten in de premie, in combinatie de vrijval voor kosten uit de voorziening, was voldoende ter dekking van de werkelijke uitvoeringskosten in 2019.

Op basis van de aan ons verstrekte gegevens concludeer ik dat het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Het vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum voldoende ter dekking van de voorziening pensioenverplichtingen. Er is niet voldoende buffer aanwezig ter dekking van de algemene risico's en de beleggingsrisico's.

De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen positief is maar het aanwezig eigen vermogen lager is dan het (minimaal) vereist eigen vermogen. In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds is per balansdatum meer dan 100%. Op basis van de bepalingen uit hoofde van de pensioenlandsverordening overheidsdienaren en de valuation guidelines van CBCS heeft het pensioenfonds per balansdatum voldoende vermogen om aan haar pensioenverplichtingen te kunnen voldoen. Het pensioenfonds streeft echter naar een minimale dekkingsgraad van 105%.

Rotterdam, 12 juni 2020

Drs. A.G.M. den Hartogh, AAG
Verbonden aan Aon Nederland cv

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het Bestuur en de Directie van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao

Ons oordeel

De in het verkort geconsolideerd jaarverslag 2019 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao ("APC") opgenomen verkorte geconsolideerde jaarrekening 2019 is ontleend aan de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening 2019 van het APC.

Naar ons oordeel is de bijgesloten verkorte geconsolideerde jaarrekening in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening 2019 van het APC op basis van de grondslagen zoals beschreven in de 'Algemene grondslagen' en 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' in de toelichting.

De verkorte geconsolideerde jaarrekening 2019 bestaat uit:

- De verkorte geconsolideerde balans per 31 december 2019
- De verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten over 2019
- Het verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2019
- De toelichting op de verkorte geconsolideerde balans en de verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten

Verkorte geconsolideerde jaarrekening

De verkorte geconsolideerde jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de Landsverordening APC en hieruit voortvloeiende Landsverordeningen en Landsbesluiten, onder toepassing van in Nederland algemeen aanvaarde Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor waardering van de activa en passiva en methoden van resultaatbepaling waaronder de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor zover niet strijdig met de van toepassing zijnde Landsverordeningen en Landsbesluiten.

Het kennisnemen van de verkorte geconsolideerde jaarrekening en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening van het APC en onze controleverklaring daarbij.

De verkorte geconsolideerde jaarrekening en de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 12 juni 2020.

De gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening 2019 van het APC in onze controleverklaring van 12 juni 2020.

De controleverklaring bevat ook een sectie 'Waardering van deposito's en liquide middelen geplaatst bij Girobank N.V.' waarbij wij de aandacht vestigen op de toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening inzake de waardering van de deposito's en liquide middelen die per ultimo boekjaar bij Girobank N.V. zijn geplaatst. Daarin is onder meer opgenomen wat het risico van toekomstige wijzigingen in omstandigheden en uitgangspunten kunnen betekenen voor de waardering van deze deposito's en liquide middelen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de directie voor de verkorte geconsolideerde jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de verkorte geconsolideerde jaarrekening op basis van de grondslagen zoals beschreven in de 'Algemene grondslagen' en 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' in de toelichting.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de APC.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel of de verkorte geconsolideerde jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent is met de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met internationale controlestandaarden, waaronder standaard 810. "Opdrachten om te rapporteren betreffende de samengevatte financiële overzichten".

Curaçao	26 juni 2020
12084382	112/23046

Ernst & Young Accountants

Was getekend
C. Smorenburg RA AA

In 2020 zal APC verder doorwerken aan het uitvoeren van het nieuwe Businessplan 2019-2021.

- **Verder positioneren van APC als dé pensioen- en beleggingsexpert van Curaçao** door het aanscherpen van haar marketing- en communicatiebeleid in combinatie met een uitstekende dienstverlening.
- **Verankeren van een robuuste organisatiestructuur** en zorgdragen voor professionele en efficiënte uitvoering van de HR-producten en diensten.
- **Afronden nieuwe PLVO APC en LVO APC** en hierdoor het uitbreiden van het aantal aangesloten organisaties, het beheer van meerdere pensioenregelingen en het aanbieden van meerdere pensioenproducten conform de gestelde randvoorwaarden van APC.
- **Intensiveren en / of starten van samenwerkingsverbanden met strategische partners** voor het behalen van schaalvoordelen en verdere uitbouw van de positionering van APC en vervolgens (nader) positioneren van APC-groep.
- **Bevorderen van personeelstevredenheid en flexibiliteit** in de te verrichten werkzaamheden en uitdagingen.
- **Waarborgen van het behalen van het nettorendement uit beleggingen.** Opmaak en implementeren van de Strategische Asset Allocatie. Realiseren en waarborgen, dat er een kostendekkende pensioenpremie in rekening wordt gebracht aan APC en het beheersen van de beheerskosten en optimaal Treasury management.
- **Het vergroten van het aantal investment opportunity's op de lokale markt** ten behoeve van de implementatie van de strategische asset allocatie. Om de specifieke beleggingsmix te kunnen realiseren is het van belang om het aantal binnenlandse beleggingen te verhogen. Gezien de huidige beperking van het APC en de grenzen van de lokale markt voor wat betreft de investeringsmogelijkheden, is het van belang voor samenwerking met strategische partners in te zetten. Hiernaast, overweegt APC enkele overnames en haar participatie in beleggingen te vergroten.
- **Het blijven vergroten van de flexibiliteit en diversificatie van het beleggingsportfolio** ten behoeve van de implementatie van de strategische asset allocatie. De huidige regelingen beperken APC met betrekking tot buitenlandse investeringen. Hier is een stap in gemaakt door het hebben van de mogelijkheid te beleggen op de eilanden van voormalig Nederlandse Antillen en dit als binnenlandse beleggingen te beschouwen. Strategisch is het essentieel om daarnaast de buitenlandse beleggingen te vergroten. Om dit te kunnen realiseren is de aanpassing van artikel 16 noodzakelijk. Onveranderd belangrijk blijft het monitoren van de structurele voortgang van de buitenlandse investeringen.
- **Het leveren van excellente service aan onze klanten** op het gebied van pensioenen en beleggingen door digitale optimalisatie en het doen van specifieke modificaties ter verhoging van klanttevredenheid van deelnemers, werkgevers en investeerders. Specifiek het ontwikkelen en verbeteren van de portalen met nieuwe functionaliteiten, meertaligheid en gebruiksvriendelijkheid. Dit wordt getoetst en gemeten door middel van big data-analyses.

- ***State of the Art uitvoering van de 1st, 2nd and 3rd line of defence*** door de vergaande automatisering in de pensioen-, beleggings- én financiële administratie. Door gebruik aan bijvoorbeeld robotics, data analyse-, cybersecurity-, compliance- en overige software tools wordt verder gewerkt aan een robuust en deugdelijk fundament.
- ***Het blijven zijn van een 'organization of example'*** door een evenwichtige mix van zowel vrouwelijke als mannelijke medewerkers op alle posities binnen de organisatie.
- ***Het blijven profileren van APC als het fonds dat "Excited about the future" is.***

CORONA CRISIS (COVID 19)

In maart 2020 heeft wereldwijd en dus ook op Curaçao het Coronavirus toegeslagen. Overheden wereldwijd hebben maatregelen moeten treffen. Sinds de uitbraak van het Coronavirus op Curaçao is er eind maart een algehele “lockdown” doorgevoerd. Om de verspreiding van het Coronavirus zoveel mogelijk tegen te gaan en onze medewerkers en hun families te beschermen, is direct besloten om zoveel mogelijk medewerkers thuis te laten werken. Deze overgang is goed verlopen. De algehele lockdown heeft bewezen dat APC redelijk tot goed voorbereid was. Onze medewerkers kunnen daarom vanaf elke locatie met een computer hun werk doen. Alle bedrijfsprocessen, zoals het bedienen van klanten, zijn daarmee als gewoonlijk doorgegaan. Door deze crisis heeft APC nóg meer het belang ervaren van het doorvoeren van een volledige digitalisering van de dienstverlening en wenst deze daarom nog sneller af te ronden. Diverse modificaties zullen er worden doorgevoerd in het business continuïteit plan waar nodig, dat voorziet in het omschakelen van onze dienstverlening van kantoor naar huis of een andere locatie.

Desondanks, heeft onze dienstverlening aan klanten, anders dan de fysieke dienstverlening, dankzij de flexibiliteit van onze klanten en medewerkers niet veel hinder ondervonden door de gevolgen van het Coronavirus. Stress testen op impact van de Corona-crisis op de financiële risico's en het verdienmodel van APC zijn in kaart gebracht. De solvabiliteit en de kapitaaleis ligt ruim boven de wettelijk vereiste kapitaaleis. Ook ligt het beschikbare kapitaal ruim boven de minimaal vereiste kapitaalbuffer die APC op basis van haar eigen, interne risicoanalyse en beleid heeft vastgesteld. Daarnaast heeft APC geen schulden, anders dan de reguliere handelskredieten en overlopende posten. De solvabiliteit is daarmee voldoende.

Alhoewel ten aanzien van de voorspelling in de begroting van 2020 een terugval in omzet te verwachten valt, is het op basis van de uitkomsten van een “worst case” scenario uit onze impactanalyse niet denkbaar dat APC in insolventie situatie terecht zou komen of in een situatie waarbij de continuïteit van APC in gevaar zou komen. APC is voldoende kapitaalkrachtig om schokken (zoals zichtbaar zijn in onze impactanalyses) in omzet op te kunnen vangen, daarnaast is de verwachting dat er geen significante afwaardering op assets zal volgen. Gezien de macro-economische impact op andere bedrijven, die uitstel van betalingen hebben gevraagd aan APC en deze hebben verkregen is natuurlijk deze financiële instandhouding niet oneindig mogelijk en zullen daar waar nodig strategische en tactische maatregelen getroffen moeten worden om de continuïteit van het pensioenfonds te waarborgen.

7) VERKORTE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2019 VAN DE APC GROEP

Verkorte geconsolideerde balans per 31 december 2019

<i>Na resultaatbestemming (in miljoenen NAf)</i>	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Activa		
Beleggingen	4.691.877	4.303.820
Immateriële vaste activa	12.165	13.070
Materiële vaste activa	15.560	15.666
Vastgoed direct voor verkoop beschikbaar	210	210
Vordering op Girobank N.V.	55.189	-
Overige vorderingen	180.114	160.146
Liquide middelen	250.688	368.207
Totaal Activa	5.205.803	4.861.119

<i>(in miljoenen NAf)</i>	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Passiva		
Groepsvermogen	167.529	9.287
Aandeel derden	3.688	3.782
Voorziening voor pensioenverplichtingen	4.922.397	4.591.925
Overige voorzieningen	9.841	10.179
Voorziening latente belasting	3.387	3.387
Langlopende schulden	40.000	40.000
Kortlopende schulden	58.961	202.559
Totaal Passiva	5.205.803	4.861.119

Verkorte geconsolideerde staat van baten en lasten over 2019

<i>(in miljoenen NAf)</i>	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Baten		
Pensioenbijdragen	102.641	84.178
Opbrengsten uit Beleggingen	629.509	(74.935)
Waardeoverdracht	28.609	(102)
Rente opbrengst op vorderingen	3.529	5.408
Overige inkomsten	608	728
Totale Baten	764.896	15.277
<i>(in miljoenen NAf)</i>	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Lasten		
Pensioenuitkeringen	199.235	202.203
Beheerskosten	25.570	25.718
Interestlasten	1.723	1.495
Benodigde toevoeging aan / (vrijval van) voorziening voor:		
▪ Pensioenverplichtingen	330.472	(18.862)
▪ Dubieuze debiteuren	(5.125)	5.277
▪ Duurtetoeslag. VUT en Compensaties personeel	(316)	606
Bijzondere waardevermindering Girobank N.V.	55.189	-
Totale Lasten	606.748	216.437
Resultaat boekjaar	158.148	(201.160)
Aandeel derden	94	(82)
Bestemming van het saldo van baten en lasten - toevoeging aan / (onttrekking van) beleggingsreserve	158.242	(201.242)

Verkort geconsolideerd kasstroomoverzicht

<i>(in miljoenen NAf)</i>	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Kasstroom uit pensioen en operationele activiteiten		
Ontvangen pensioenbijdragen	96.289	105.436
Ontvangen duurtetoeslagen	117.332	129.021
Ontvangen VUT-uitkeringen	4.221	8.795
Ontvangen compensaties	3.323	3.760
Ontvangen uhv vaste verrekenkoersregeling	5.232	3.497
Ontvangen AOV uitkeringen	55.450	71.274
Ontvangen waardeoverdracht	28.609	-
Betaald aan pensioenuitkeringen	(203.832)	(202.423)
Betaald aan duurtetoeslagen	(111.770)	(114.078)
Betaald aan VUT-uitkeringen	(3.446)	(6.840)
Betaald aan compensaties	(3.544)	(3.333)
Betaalde beheerskosten	(25.643)	(23.206)
Betaald aan rechtsopvolger APNA	-	(9.736)
Netto (betalingen en ontvangsten) WP	(3.484)	(7.385)
Betaald aan AOV uitkeringen	(55.321)	(55.600)
Betaald aan Algemeen Pensioenfonds van Aruba (APFA)	(1.043)	-
Betaald aan restitutie premie WW	(21.308)	-
Betaalde interest op leningen bij Kredietinstellingen	(1.916)	(2.076)
Overige ontvangsten en uitgaven	1.725	(2.858)
Totale kasstroom uit pensioen en operationele activiteiten	(119.126)	(105.752)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Ontvangsten uit investeringsactiviteiten	2.489.808	3.662.336
Uitgaven investeringsactiviteiten	(2.432.824)	(3.436.224)
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten	56.984	226.112
Netto kasstroom	(62.141)	120.362
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Beginstand liquide middelen	368.207	247.845
Mutatie liquide middelen	(62.141)	120.362
Eindstand liquide middelen (inclusief R/C Girobank N.V.)	306.066	368.207
Reclassificatie R/C Girobank N.V.	(55.378)	-
Eindstand Liquide Middelen (exclusief R/C Girobank N.V.)	250.688	368.207
Money market funds	51.470	31.803
Overige liquide middelen	199.218	336.404
Totaal liquide middelen	250.688	368.207

TOELICHTING OP DE VERKORTE GECONSOLIDEERDE BALANS EN DE VERKORTE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

ALGEMENE GRONDSLAGEN

De verkorte geconsolideerde jaarrekening van de APC groep is een samenvatting van en is ontleend aan de geconsolideerde jaarrekening 2019 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao. De geconsolideerde jaarrekening 2019 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor waardering van de activa en de passiva en methoden van resultaatbepaling waaronder de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), met uitzondering van RJ 610, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. RJ 610 sluit aan op de in de Nederlandse Pensioenwet en de hieraan gerelateerde Algemene Maatregelen van Bestuur opgenomen nadere voorschriften inzake verantwoording en grondslagen voor waardering door Pensioenfondsen. Aangezien APC haar zetel heeft op Curaçao is er voor gekozen om RJ 610 niet toe te passen, omdat dit strijdig kan zijn met de lokale regelgeving en de situatie op Curaçao anders is dan in Nederland.

De onderstaande toelichtingen zijn een samenvatting van de toelichtingen opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2019 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao.

VERWERKING VAN EEN ACTIEF OF EEN VERPLICHTING

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

VERANTWOORDING VAN BATEN EN LASTEN

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

SCHATTINGEN EN VERONDERSTELLINGEN

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie c.q. het bestuur van APC zich over verschillende zaken een oordeel vormen en dat zij schattingen maken, die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Dit is met name het geval bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen. Achteraf kan blijken dat de gehanteerde waarde afwijkt van de feitelijke waarde.

SCHATTINGSWIJZIGINGEN

In 2019 heeft APC besloten om de volgende veronderstellingen te wijzigen:

- De rekenrente voor de vaststelling van de waarde van de pensioenverplichtingen is vastgesteld op 3,5% (2018: 4,0%).
- De grondslagen ten aanzien van de overlevingskansen (sterftegrondslagen) zijn zodanig gemoderniseerd door ingaande ultimo 2019 uit te gaan van een ervaringsprognose tafel met startdatum 2020. Deze tafel heeft als basistafel de tafel GBM/V 2013-2018, gecorrigeerd met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte, door het toepassen van een door het fonds bepaalde steftetrend.

Voor boekjaar 2018 was de sterfteveronderstelling conform de tafel GBM/V 2005-2010 met 1 jaar leeftijdsterugstelling bij een mannelijke deelnemer en 2 jaar leeftijdsterugstelling als er sprake is van een vrouwelijke deelnemer. Daarnaast, ter compensatie van het langlevens risico, een opslag van 3% op de VPV.

SALDERING VAN EEN ACTIEF EN EEN VERPLICHTING

Een financieel actief en een financiële verplichting worden uitsluitend gesaldeerd als het nettobedrag in de balans opgenomen, indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

CONTINUÏTEIT

De directie vindt het gerechtvaardigd om voor de waarderingsgrondslagen het continuïteitsprincipe te hanteren. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de vennootschap.

CONSISTENTIE WAARDERINGSGRONDSLAGEN

De waarderingsgrondslagen zijn hieronder weergegeven. De gehanteerde waarderingsgrondslagen zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaand jaar.

VERBONDEN PARTIJEN

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook de bestuursleden, directieleden en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

VREEMDE VALUTA EN FUNCTIONELE VALUTA

De jaarrekening is opgesteld in Antilliaanse Guldens (NAf in duizenden), zijnde de functionele en presentatievaluta van APC. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar Antilliaanse Guldens tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactie datum.

TRANSACTIES, VORDERINGEN EN SCHULDEN

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen intern vastgestelde standaardkoersen, welke op kwartaalbasis worden aangepast aan de marktkoersen. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

CONSOLIDATIE

GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

In de consolidatie worden de financiële gegevens van APC opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen, waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen, waarin APC direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op de balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen, waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep.

GECONSOLIDEERDE DEELNEMINGEN

In de geconsolideerde jaarrekening van APC is opgenomen:

Centrale Hypotheek Bank N.V. (CHB), gehouden belang: 93,33%

De vennootschap is gevestigd op Curaçao aan de Schouwburgweg 26. Het statutaire doel van de vennootschap is het ter leen verstrekken van geld onder hypothecair verband, het ter leen opnemen van gelden tegen uitgifte van pandbrieven of schuldbekentenissen, het verkrijgen en vervreemden van onroerende goederen en het verlenen van bemiddeling bij het sluiten van verzekeringen. CHB oefent haar bedrijf uit op Curaçao, Bonaire, Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba.

Korporaal N.V., gehouden belang: 100%

Op 11 december 2018 heeft APC door koop van alle aandelen in Korporaal N.V. een 100% belang in Korporaal N.V. Korporaal N.V. is in 1963 opgericht naar Nederlands Antilliaans recht en is gevestigd op Curaçao. Het statutaire doel van Korporaal is de handel in-, de exploitatie van- en het beheer over roerende en onroerende zaken, het doen uitvoeren van bouwwerken, verbouwingen en herstellingen, het deelnemen in andere ondernemingen met gelijk of aanverwant doel en in het algemeen het verrichten van al datgene wat met het vorenstaande in de ruimste zin genomen verband houdt. Korporaal N.V. heeft geen personeel in dienst. Haar enige activiteit op dit moment is het in bezit hebben van grond.

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de gemiddelde koers. Ontvangen en betaalde rente en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. Ontvangen rente uit hoofde van pensioenpremies, VUT-uitkeringen en compensaties zijn opgenomen onder de kasstroom uit pensioen en operationele activiteiten.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

VASTGOEDBELEGGINGEN

APC heeft ervoor gekozen om de vastgoedbeleggingen te waarderen tegen historische kosten. De eerste waardering geschiedt tegen de verkrijgingsprijs, inclusief de transactiekosten. Uitgaven na eerste verwerking worden geactiveerd, indien het waarschijnlijk is dat toekomstige economische voordelen boven het oorspronkelijk vastgestelde niveau, als gevolg van de desbetreffende uitgaven, zullen komen. Alle overige uitgaven na eerste verwerking worden als kosten verwerkt in de periode waarin zij zich voordoen.

Inzake gebouwen wordt jaarlijks 2,5% van de aanschaffings- of verkrijgingswaarde afgeschreven. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Voorts wordt de boekwaarde verminderd met noodzakelijk geachte afboekingen gebaseerd op duurzame waardeverminderingen wegens lagere taxatiewaarde. Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt het bedrag hiervan bepaald volgens de kostprijs of lagere marktwaarde methode. De vastgoedbeleggingen worden periodiek en wel één keer in de drie jaren, door een ervaren taxateur getaxeerd. Indien de taxatiewaarde lager is dan de boekwaarde wordt deze lagere boekwaarde als balanswaarde aangehouden. De vastgoedbeleggingen van APC zijn in 2016 en in 2019 getaxeerd.

VASTGOED DIRECT VOOR VERKOOP BESCHIKBAAR

De voorraden - direct voor verkoop beschikbare vastgoed - betreffen woningen en terreinen van de deelneming CHB van ex-hypotheekgevers, die bij veiling ingekocht zijn. De woonhuizen en terreinen zijn gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde, welke waarde gebaseerd is op de waarde volgens het taxatierapport.

DEELNEMINGEN

Kapitaalbelangen die worden gehouden voor duurzame verbondenheid met het pensioenfonds worden gerubriceerd als deelneming.

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor het opstellen van deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover APC in deze situatie geheel of gedeeltelijk in staat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden aangemerkt als financiële instrumenten.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Financiële instrumenten omvatten belegging in effecten (aandelen, participaties en obligaties) handels- en overige vorderingen, liquide middelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

VERSTREKTE LENINGEN

De verstrekte leningen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Verstrekte leningen worden opgenomen op het moment dat zij door APC worden gefinancierd en worden niet langer opgenomen op het moment dat zij worden afgewikkeld. Vervolgens worden deze verstrekte leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt het bedrag bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van de verstrekte leningen zoals die is bepaald bij de eerste verwerking. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

VORDERINGEN

De vorderingen worden bij eerste waardering opgenomen tegen reële waarde. Bij vervolgwaardering worden de vorderingen opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met eventuele waardevermindering.

Voor de vorderingen uit hoofde van Pensioenbijdragen en VUT-uitkeringen geldt dat de Overheid, uitgaande van artikel 72 van de Plvo, medeaansprakelijk kan worden gesteld voor de uitstaande schulden van onder andere de rechtspersonen die op grond van artikel 5 van de Plvo een aanwijzing hebben gekregen. Voor alle andere in artikel 4 opgesomde instellingen is de Overheid niet medeaansprakelijk voor de betaling van de premiebijdragen en VUT-uitkeringen.

GEKOCHTE LENINGEN EN OBLIGATIES

Gekochte rentedragende effecten die tot het einde van de looptijd worden aangehouden worden bij een eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt het bedrag bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van de gekochte leningen zoals die is bepaald bij de eerste verwerking. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen. Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt deze verwerkt in de staat van baten en lasten.

HANDELSPORTEFEUILLE

Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Reële waarden worden ontleend aan genoteerde marktprijzen in liquide markten, mits deze beschikbaar zijn. Indien er geen actieve markt is of genoteerde marktprijzen niet beschikbaar zijn, wordt de reële waarde geschat aan de hand van een verscheidenheid van waarderingstechnieken, waaronder contante waardemethoden en andere prijsbepalingsmodellen. De in prijsbepalingsmethoden gehanteerde gegevens zijn afkomstig van betrouwbare externe bronnen. Bij toepassing van een contante waardemethode worden de geschatte toekomstige kasstromen gebaseerd op de beste schattingen van het Management. De bij deze methode gehanteerde disconteringsvoet is een markt gerelateerde voet per balansdatum voor instrumenten met vergelijkbare voorwaarden. De reële waarden worden aangepast voor de kredietkwaliteit van het instrument.

VALUTATERMIJNCONTRACTEN

Valutatermijncontracten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Valutatermijncontracten die verhandeld worden op een actieve markt, worden gewaardeerd op basis van de relevante marktnoteringen. Wanneer deze niet op een actieve markt worden verhandeld, worden deze gewaardeerd op basis van afgeleide marktnoteringen. Als deze afgeleide marktnoteringen niet beschikbaar zijn, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme waarderingsmodellen. Baten of lasten die voortvloeiend uit veranderingen in de reële waarde van deze valutatermijncontracten worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

INVESTERINGEN IN EIGEN VERMOGEN INSTRUMENTEN (NIET BEURSGENOTEERD)

Effecten (kapitaalbelangen, deelnemingen zonder invloed van betekenis en participaties) worden gewaardeerd tegen kostprijs. Indien er sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt deze in de staat van baten en lasten verwerkt.

Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten, die na de eerste verwerking worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen via de staat van baten en lasten, worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Bij verkoop van de effecten aan een derde of door opname in de effectieve rente (in geval van een rentedragend actief) worden de transactiekosten in de staat van baten en lasten verwerkt.

LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De liquide middelen bestaan uit banksaldi en direct opvraagbare deposito's bij banken. Bankrekeningen gehouden bij een bank met statutaire zetel op Curaçao, worden als lokale banken gepresenteerd. Alle overige bankrekeningen worden als buitenlandse banken gepresenteerd. Onder de buitenlandse banken wordt tevens een bedrag opgenomen welk bedrag door de buitenlandse brokers als 'Money market fund' wordt aangehouden.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN VAN FINANCIËLE ACTIVA

APC beoordeelt op elke balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardevermindering van een financieel actief of een groep financiële activa. Een financieel actief of een groep financiële activa heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan indien er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardevermindering als gevolg van één of meer gebeurtenissen, die zich hebben voorgedaan na de eerste opname van het actief en vóór de balansdatum (een 'tot verlies leidende gebeurtenis') en een dergelijke gebeurtenis een nadelig effect heeft op de geschatte toekomstige kasstromen uit het financieel actief of de groep financiële activa. Uitsluitend, als en voor zover dit het geval is, wordt er een bijzonder waarde verminderingsverlies opgenomen als last in de staat van baten en lasten.

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële vaste activa, waaronder geactiveerde investeringen in applicatiesystemen, worden bij verwerving opgenomen tegen kostprijs. De waardering na eerste verwerking vindt plaats tegen kostprijs, onder aftrek van afschrijvingen. De afschrijvingspercentages variëren tussen 10%, 15%, 20% en 25% en afschrijving geschiedt volgens de lineaire methode.

De Goodwill wordt bij eerste waardering bepaald als het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de eerste waardering van de verkregen deelneming, zijnde de reële waarde van de activa en de verplichtingen per overname datum. Op de Goodwill wordt lineair in 10 jaren afgeschreven.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa worden bij verwerving gewaardeerd tegen kostprijs en wel de verkrijgingprijs plus bijkomende kosten. De waardering na eerste verwerking vindt plaats tegen kostprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen, op basis van de verwachte levensduur, rekening houdend met de restwaarde (bedrijfsgebouwen 2,5%, airco 10%, liftinstallatie 10%, computer 25% en overige vaste activa 10%).

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen, die op de balanswaarde worden verwacht. Er is sprake van een bijzondere waardevermindering wanneer de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde. Over materiële vaste activa in ontwikkeling wordt niet afgeschreven.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN VAN VASTE ACTIVA

Een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt onmiddellijk als een last verantwoord in de staat van baten en lasten, behalve wanneer het actief is gewaardeerd tegen actuele waarde. Een bijzondere waardevermindering van een geherwaardeerd actief wordt als een herwaarderingsafname verantwoord. Een actief is aan een bijzondere waardevermindering onderhevig indien de boekwaarde hoger is dan de realiseerbare waarde.

BELEGGINGSRESERVE

Het fonds houdt een beleggingsreserve aan ten behoeve van de beleggingen, die op actuele waarde worden gewaardeerd. De beleggingsreserve wordt gedefinieerd als een deel van het eigen vermogen van het fonds, bestemd voor het opvangen van negatieve waardeveranderingen van de beleggingen. Eventueel gerealiseerde negatieve resultaten worden ten laste van de beleggingsreserve verwerkt, tot een minimum van nul, daar de beleggingsreserve niet negatief kan worden.

De beleggingsreserve geldt als buffer om waardebepalingen in de beleggingsportefeuille op te vangen. Met ingang van het boekjaar 2002 wordt op deze reserve jaarlijks het verschil tussen normatief rendement van 5% en de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeverschillen gemuteerd.

Voor de beleggingsreserve gelden de maxima, mits het resultaat het toelaat: 20% van de marktwaarde van de aandelenportefeuille ultimo boekjaar en 5% van de marktwaarde van de obligatieportefeuille, anders geldt het beschikbare resultaat als maximum.

VOORZIENING VOOR PENSIOENVERPLICHTINGEN (VPV)

De VPV heeft een langlopend karakter. De VPV dekt het pensioen voor de actieve deelgenoten, gewezen deelgenoten, pensioentrekkenden (ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenspensioen en invalidenpensioen). Voor de waardering van de voorziening voor pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

- **Berekeningsmethode**

De VPV is gelijk aan de actuariële contante waarde per 31 december 2019 van de tot en met die datum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. De VPV wordt vastgesteld met inachtneming van de actuariële grondslagen en veronderstellingen zoals hierna omschreven.

- **Overlevingstafels / sterftegrondslagen**

De sterftegrondslagen voor de vaststelling van de waarde van de pensioenverplichtingen zijn gemoderniseerd door ingaande ultimo 2019 uit te gaan van een ervaringsprognose tafel met startdatum 2020. Deze tafel heeft als basistafel de tafel GBM/V 2013- 2018 gecorrigeerd met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte met toepassing van de door het fonds bepaalde steftetrend.

INTEREST

Voor de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een rekenrente van 3,5% gehanteerd. Deze rekenrente dient zo veel als mogelijk een reflectie te zijn van het verwachte rendementspercentage dat het belegd pensioenvermogen in de toekomst zal opbrengen. De hoogte van de rekenrente wordt jaarlijks beoordeeld op aanvaardbaarheid.

WEZENPENSIOEN

Het wezenpensioen wordt verondersteld tot leeftijd 21 te worden uitgekeerd. Indien de wees ouder is dan 21 jaar en nog studeert, zal tot 25 jaar worden uitgekeerd.

Voor het nog niet ingegaan wezenpensioen wordt een voorziening gevormd van 2,5% van de voorziening voor latent weduwen / partner pensioen voor actieve gewezen deelnemers.

GEHUWDHEID / PARTNERFREQUENTIES

▪ **Actieve en gewezen deelnemers**

Er wordt verondersteld dat 80% van de actieve en de gewezen deelnemers voor de pensioendatum een partner hebben die recht hebben op nabestaandenpensioen. De partnerfrequentie neemt na de pensioendatum af op grond van de sterftekansen van de partners volgens de gebruikte overlevingskansen.

▪ **Gepensioneerde deelnemers**

Voor gepensioneerde deelnemers wordt de werkelijke burgerlijke staat gebruikt. Er wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partner systeem.

HERTROUWKANSEN

Met hertrouwkansen is geen rekening gehouden.

LEEFTIJDVERSCHIL VOOR PARTNERPENSIOEN

▪ **Actieve en gewezen deelnemers**

De mannelijke deelgenoten zijn 4 jaar ouder verondersteld dan hun partner en de vrouwelijke deelgenoten zijn 4 jaar jonger verondersteld dan hun partner.

▪ **Gepensioneerde deelnemers**

Voor gepensioneerde deelnemers wordt het werkelijke leeftijdsverschil in jaren gehanteerd.

KOSTEN

Ter dekking van de uitbetalingskosten is de netto voorziening met 2% verhoogd.

LEEFTIJD EN DUREN

Er wordt verondersteld dat alle deelnemers en overige belanghebbenden zijn geboren op de eerste dag van de maand samenvallend met of volgend op de daadwerkelijke geboortemaand.

DRIEMAANDS SLOTUITKERING SMARTENGELD

Voor actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers wordt de slotuitkering gewaardeerd op actuariële factoren.

MUTATIE VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN

▪ Pensioenopbouw

De pensioenopbouw wordt aan de periode toegerekend waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. Uitzondering hierop is de zogeheten diensttijddoortelling van de pensioenopbouw in geval van arbeidsongeschiktheid en overlijden. De last voor deze toekomstige pensioenopbouw wordt ineens genomen in het jaar waarin de deelnemer arbeidsongeschikt wordt of overlijdt.

▪ Interesttoevoeging

De interesttoevoeging vindt plaats op basis van de nominale rente met een looptijd van 1 jaar zoals door het APC is bepaald voor het lopende jaar. De rente wordt over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar berekend. Het rentepercentage bedraagt per 31 december 2019: 3,5% (2018: 4%).

▪ Onttrekking voor pensioenuitkeringen en kosten pensioenbeheer

De vrijval uit de voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen en kosten pensioenbeheer wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de pensioenuitkeringen en kosten bij de berekening van deze voorziening waren voorzien.

▪ Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van de aanpassing van de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode bepaald en in de staat van baten en lasten opgenomen.

▪ Overige mutaties voorziening pensioenverplichting

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen worden aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben.

DEKKINGSGRAAD

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op de balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden minus de voorziening DT/VUT/Compensaties ten behoeve van het personeel te delen door de voorziening pensioenverplichting, zoals opgenomen in de balans.

VOORZIENING DT / VUT / COMPENSATIES PERSONEEL

De voorziening voor Duurtetoeslag, VUT en compensaties voor het personeel is gebaseerd op afspraken zoals vastgelegd in de pensioenregeling. De berekening van deze voorziening is een actuariële berekening waarbij de methoden en waarderingsgrondslagen, met uitzondering van de vervroegde pensionering, overeenkomstig zijn aan die van de voorziening pensioenverplichting.

LANGLOPENDE SCHULDEN

De eerste verwerking van langlopende leningen geschiedt tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden langlopende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

KORTLOPENDE SCHULDEN

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Deze worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag, rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

PENSIOENBIJDRAGEN

De pensioenbijdragen worden verwerkt in het jaar van verwerking van de schriftelijke mededelingen door de werkgeversorganisaties aangaande aanstellingen, bevorderingen, periodieken en uitdiensttreding.

INKOOPSOMMEN

Inkoopsommen van vóór indiensttreding worden verwerkt in het jaar van verwerking van de inkoopbesluiten. De inkoopsommen worden door een inhouding van 10% van de bijdragegrondslag maandelijks op het inkomen van de deelnemers ingehouden.

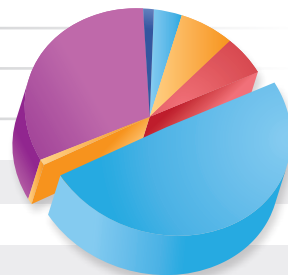
BIJDRAGE GRONDSLAG

Voor de pensioenregeling worden zowel bijdragen door deelgenoten als bijdragen door de werkgevers betaald. De bijdragegrondslag is gedefinieerd als het ambtelijk inkomen voor dat jaar. De deelgenoten zijn per jaar een eigen bijdrage in de kosten van de pensioenregeling verschuldigd. De bijdrage van de deelgenoten in de pensioenregeling bedraagt 6% van de bijdragegrondslag verminderd met de franchise (werknemersdeel). Dit deel wordt door de werkgever ingehouden op de inkomsten van de overheidsdienaar. Het verschil tussen de totale bijdrage en de eigen bijdrage (12%) vormt de aanvullingsbijdrage (werkgeversdeel). Verder zijn door de deelgenoten extra bijdragen verschuldigd over vervulde diensttijd vóór de aanvang van het deelgenootschap mits zij deze diensttijd hebben ingekocht.

De totale bijdrage bedraagt op grond van de Pensioenlandsverordening 18% (2018: 18%) van de bijdragegrondslagen en is als volgt opgebouwd:

Coming service	11,6%
Opslag wegens overlijden in actieve dienst	0,5%
Opslag voor arbeidsongeschiktheid	1,3%
Opslag voor kosten	2,5%
Solvabiliteitsopslag	2,0%
Totaal	17,8%
Overschot	0,2%
Reguliere premie inkomsten	18,0%

OPBRENGSTEN EN KOSTEN

Opbrengsten en kosten in andere valuta dan NAf zijn omgerekend tegen intern vastgestelde standaardkoersen, welke op kwartaalbasis worden aangepast aan de marktkoersen.

DIVIDENDOPBRENGSTEN

Dividendopbrengsten uit de beleggingen in aandelen worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

INTRESTOPBRENGSTEN

Intrestopbrengsten uit obligaties worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

PENSIOENREGELING PERSONEEL

De werknemers van APC groep zijn aangesloten bij de pensioenregeling van het fonds. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Er zijn naast het vormen van een voorziening voor Duurtetoeslag, Vut-uitkeringen en Compensaties op dit moment geen bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers waarvoor een voorziening moet worden opgenomen, zoals voor het verrichten van extra betalingen of herstellpremies als gevolg van een lage dekkingsgraad van het pensioenfonds.

BELASTINGEN

APC is conform de Landsverordening Winstbelasting artikel 1 lid 2c, vrijgesteld van belastingen. CHB heeft met ingang van 1 januari 2015 de status van transparante vennootschap verkregen en is vrijgesteld van winstbelasting.

Korporaal N.V. is ingevolge artikel 1 onderdeel a, van de Landsverordening op de Winstbelasting, winstbelasting plichtig. De in 2018 opgenomen belasting in de geconsolideerde jaarrekening betreft een latente belasting van Korporaal N.V. APC is voornemens om Korporaal N.V. aan te laten merken als een transparante vennootschap.

OVERIGE GEGEVENS

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

COVID-19

Begin maart 2020 raakte de wereld in de ban van het nieuws rondom de verspreiding van een nieuwe Coronavirus genaamd COVID-19 en werd voor het eerst gevreesd voor een pandemie van ongekennde orde. De financiële markten werden zwaar getroffen door een groot aantal onzekerheden waarmee de volatiliteit extreem toenam. Wereldwijd namen overheden en centrale banken maatregelen om erger te voorkomen. Ook de lokale overheid nam de nodige voorzorgsmaatregelen en er werd een algehele lockdown afgekondigd, waarbij eveneens het luchtverkeer werd stopgezet. Diverse economische- en bedrijfsactiviteiten kwamen stil te liggen en de reeds precaire lokale economie kwam in een ongekennde neerwaartse spiraal terecht. Naar aanleiding van deze pandemie, de extreme volatiliteit op de internationale financiële markten en de situatie in de markt van het thuisfront, heeft APC medio maart een "stresstest" analyse laten uitvoeren uitgaande van een aantal scenario's en de impact hiervan op de financiële positie van het fonds. Bij deze scenario's werd rekening gehouden met een moratorium op de financieringsverplichtingen in de binnenlandse portefeuille en negatieve rendementen op de diverse beleggingscategorieën in de buitenlandse portefeuille. Eveneens werd rekening gehouden met een mogelijk uitblijven van premieafdrachten en andere verplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling door de overheid en andere sponsors. Als gevolg hiervan en aangezien niet met zekerheid kan worden voorspeld hoe lang de lockdown zou duren en de mogelijke gevolgen hiervan op de lokale economie, werd derhalve ook een onttrekking van liquide middelen aan de portefeuille in het buitenland belegd, in alle scenario's meegenomen. Immers, APC moet zowel haar pensioen- als investeringsverplichtingen nakomen.

Onderstaand tabel geeft de impact van de verschillende scenario's op de financiële positie van het fonds weer. De APC Stresstest Analyse, 26 maart 2020.

	SCENARIO 1	SCENARIO 2	SCENARIO 3	SCENARIO 4
Portefeuille Buitenland				
Vastrentende waarden	-5%	-10%	-15%	-20%
Aandelen	-15%	-20%	-25%	-40%
Vastgoed	-5%	-10%	-15%	-20%
Converteerbare obligaties	-5%	-7%	-10%	-25%
Onttrekking liquide middelen in miljoenen	150	150	150	150
Portefeuille Binnenland				
Verlaging renteontvangsten	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Moratorium	heel 2020	heel 2020	heel 2020	heel 2020
Dekkingsgraad	97%	94%	91%	85%

In alle scenario's zal APC in een onderdekkingssituatie geraken. De diepte van de onderdekking zal afhankelijk zijn van voornamelijk de situatie op de internationale markten.

Teneinde deze risico's te mitigeren, blijft het fonds scherp monitoren op de laatste ontwikkelingen op de financiële markten en de mogelijke gevolgen hiervan voor het fonds. De portefeuille zal wanneer noodzakelijk bijgestuurd worden door periodiek te herbalanceren naar de strategische asset allocatie. Tot slot wordt opgemerkt dat net zoals bij iedere crisissituatie, zich ook nieuwe kansen zich kunnen presenteren. Door alert te zijn, zal APC betrachten zich zo goed mogelijk te positioneren om deze kansen ook als zodanig te benutten ten gunste van onze stakeholders.

APC BANK N.V.

Per 14 april 2020 is APC Bank opgericht als “universal bank” met als rechtsvorm een naamloze vennootschap (N.V.). APC Bank valt onder toezicht van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten. APC Bank N.V. heeft op 28 mei 2020 een overeenkomst getekend om 100% van de aandelen van PSB Bank N.V. over te nemen.

OVERZICHT AANGESLOTEN LICHAMEN

Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC)
Algemene Rekenkamer
Analytisch Diagnostisch Centrum (ADC)
Autobus Bedrijf Curaçao N.V. (ABC)
Bureau Intellectuele Eigendommen
Bureau Telecommunicatie en Post
Bureau Ziektekosten Voorziening (BZV)
Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS)
Caribisch Marien Biologisch Instituut (CARMABI)
Centrale Hypotheekbank N.V. (CHB)
CORE N.V.
C-Post International N.V.
Curaçao Airport Partners (CAP)
Curaçao Industrial and International Trade Development Company N.V. (CURINDE)
Curaçao International Airport N.V. (CURINTA)
Curaçao Pilots Organization N.V.(CPO)
Curaçao Ports Authority N.V. (CPA)
Curaçao Tourism Development Bureau (CTDB)
DC-ANSP
Directoraat Cultureel en Educationele Zaken (KEZ)
Fair Trade Authority Curaçao (FTAC)
Fondo di Garantia pa Bibienda Korsou
Fundashon pa Edukashon i Formashon di Fishi i Kapasitashon (FEFFIK)
Fundashon Biblioteka Públiko Kòrsou (FBPK)
Fundashon Desaroyo di Deporte Kòrsou (FDDK)
Fundashon Empresa Chiki Kòrsou
Fundashon Kas di Kultura Kòrsou
Fundashon pa Inovashon di Enseñansa di Kòrsou (FIDE)
Fundashon Perspektiva i Sosten Integral (FPSI)
Fundashon Planifikashon di Idioma (FPI)
Fundashon Tayer Soshal
Fundashon Vishon Kòrsou
Fundashon Wega di Number Kòrsou
Gemeenschappelijke Hof van Justitie
Giro Kòrsou N.V.
Hato Airport Fire & Rescue Services (HAFRS)
Instituut voor Pedagogische en Sociale Opleidingen (IPSO)
Instituto pa Formashon den Enfermeria (IFE)
Kabinet van de Gouverneur
Kompania di Awa i Elektrisidat di Kòrsou N.V. (KAE/Aqualectra Production)

Kompania di Tou Kòrsou (KTK)
Kompania di Produksjon i Distribushon di Awa i Elektrisidat N.V.
(KODELA/Aqualectra Distribution)
Korpodeko
Landsloterij
Postspaarbank
Refineria di Kòrsou N.V.
Servisio di Limpiesa di Kòrsou N.V. (Selikor)
Sentro pa Guia Edukashonal (SGE)
Servisio di Telefòn N.V. (SETEL/UTS)
Sociale Verzekeringsbank (SVB)
Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten
Stichting Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis dr. D.R. Capriles
Stichting ARBO Consult
Stichting Belastingaccountantsbureau (SBAB)
Stichting Gaming Control Board
Stichting Kadasterwezen & Openbare Registers Curaçao
Stichting Monumentenfonds Curaçao
Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB)
Stichting Reclassering
Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC)
Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA)
Vertegenwoordiger van Nederland

WWW.APC.CW

ALGEMEEN PENSIOENFONDS VAN CURAÇAO

SCHOUWBURGWEG 26

T: +5999 434 3000

F: +5999 465 0843

E: info@apc.cw